

VINKO PALETIN I NJEGOV DOPRINOS KARTOGRAFIJI

VINKO PALETIN AND HIS CONTRIBUTION TO CARTOGRAPHY

MILJENKO LAPAINE

Sveučilište u Zagrebu, Geodetski fakultet, Kačićeva 26, 10000 Zagreb, Hrvatska / *University of Zagreb, Faculty of Geodesy, Zagreb, Croatia*, e-mail: mlapaine@geof.hr, orcid.org/0000-0002-9463-2329

DOI: 10.15291/geoadria.4405

Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*

Primljeno / *Received*: 19-2-2024

Prihvaćeno / *Accepted*: 1-4-2024

Autori zadržavaju autorska prava nad svojim radom i pravom na objavljivanje bez ograničenja. Rad se licencira pod CC BY licencom što znači da članci mogu biti ponovno korišteni i distribuirani bez ograničenja dokle god je izvorni sadržaj ispravno citiran.

Authors retain unrestricted copyright to their work and publishing rights. Work is licensed under the CC BY licence which allows articles to be re-used and re-distributed without restriction, as long as the original work is correctly cited.

U ovom radu istražuje se doprinos Vinka Paletina kartografiji. Taj se doprinos može raščlaniti na tri područja: pomorstvo i navigacija, izrada globusa i izrada karata. Budući da su o Vinku Paletinu kao pomorcu pisali drugi, ovaj se rad samo kratko osvrće na to. Ovaj rad predstavlja priručnik „Umijeće navigacije“ (*L'arte del navigar*) u prijevodu Vinka Paletina na temelju primjeraka te knjige koji se čuvaju u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, knjižnici Državnog arhiva u Zadru i još nekim knjižnicama izvan Hrvatske. Uz kopije naslovnica i Paletinova predgovora donosi se sadržaj toga priručnika s posebnim osvrtom na treće poglavlje u kojem se govori o pomorskim kartama. U literaturi se spominju tri globusa autorstvo kojih se pripisuje Vinku Paletinu. Dva od njih sigurno nisu njegovo djelo, a o trećem nema gotovo nikakvih podataka. Problem je možda u talijanskoj riječi *mappamundi*, koja označava globus, ali i kartu svijeta. U radu se iscrpno govori o Paletinovoj karti Španjolske iz 1551. te je prikazano nekoliko karata Španjolske koje su prethodile njegovoj. Konačno, rad upućuje na vrijednost Paletinove karte koja je poslužila mnogim kartografima kao uzor i predložak za njihove karte Španjolske.

KLJUČNE RIJEČI: Vinko Paletin, Vincenzo Paletin, globus, karta Španjolske

This paper explores Vinko Paletin's contribution to cartography. It can be divided into three areas: maritime affairs and navigation, globe production, and map production. Vinko Paletin as a sailor has been written about by others, so in this paper we only look at this briefly. In this article, we provide information about his translation of *The Art of Navigation (L'arte del navigar)* based on copies of that book kept in the National and University Library in Zagreb, the State Archives in Zadar and some other libraries outside Croatia. In addition to copies of the covers and Paletin's foreword, we present the contents of that handbook with special reference to the third chapter, which deals with nautical charts. The literature mentions three globes which have been attributed to Paletin. Two are certainly not his work, and there is almost no information about the third. Perhaps the problem lies in the Italian word *mappamondi*, which may mean either a globe or a map of the world. The paper examines in detail Paletin's 1551 map of Spain and presents several other which preceded it. Finally, we assess the value of Paletin's map, which served many cartographers as a model and template for their own maps of Spain.

KEY WORDS: Vinko Paletin, Vincenzo Paletino, globe, map of Spain

UVOD

Vinko Paletin (Vicko; Paletino, Vincenzo; Corsulensis, Vincentius; Fra Vincenzo Paletino de Curzola) rodio se na Korčuli 1508. godine, gdje je i umro 1573. ili koju godinu kasnije. Bio je svestran – dominikanac, teolog, povjesničar, pomorski teoretičar, matematičar, kartograf, putopisac, pravnik, diplomat... O njegovu životu i radu pisali su mnogi, kao npr. Šanjek (1978; 1982a; 1982b), Polić-Bobić (1992), Lapaine i sur. (2003), Pérez Fernández (2018). Njegov doprinos kartografiji može se podijeliti na tri područja: pomorstvo i navigacija, izrada globusa i izrada karata.

UMIJEĆE NAVIGACIJE

Paletin je cijeli život na razne načine pokazivao sklonost prema pomorstvu. Želio je napisati knjigu o pomorstvu i navigaciji, ali je došavši do

SLIKA 1. Pedro de Medina *Arte de Navegar*, naslovnica, Valladolid, 1545.

FIGURE 1 Pedro de Medina *Arte de Navegar*, front page, Valladolid, 1545

Izvor/Source: Library of Congress, 2024a

INTRODUCTION

Vinko Paletin (Vicko; Paletino, Vincenzo; Corsulensis, Vincentius; Fra Vincenzo Paletino de Curzola) was born on the island of Korčula in 1508, and died there in 1573, or perhaps a year or two later. He was a man of many roles – a Dominican priest, theologian, historian, maritime theoretician, mathematician, cartographer, travelogue writer, lawyer and diplomat. Many people wrote about his life and work, including Šanjek (1978; 1982a; 1982b), Polić-Bobić (1992), Lapaine et al. (2003), Pérez Fernández (2018). His contribution to cartography can be divided into three areas: maritime affairs and navigation, globe production, and map production.

THE ART OF NAVIGATION

Throughout his life, Paletin showed an affinity for seafaring in many ways. He wanted to write a book about maritime affairs and navigation, but when he came across an excellent book by Pedro de Medina, *Arte de Navegar* ('The Art of Navigation', first published in Valladolid in 1545, Fig. 1) he decided to translate it into Italian. The first edition of that book is available at the Library of Congress (Library of Congress, 2024a). According to Domingo (2001) it had been circulating in around 25 translated editions in Lyon, Venice, London, Rouen, La Rochelle, Antwerp and Amsterdam by 1633. Paletin wrote an extremely interesting preface in which he explained his view of sailing, where he also wrote: "Returning from spending a full ten years in Spanish West Indies, and with no desire to learn various almost incredible things, I taught some sailors many rules which helped them, as long as they kept to them, to avoid many dangers and sail much more safely. ... However, to return to my intention, I say that sailing, which is very useful to human life, may be very harmful if not undertaken on the basis of mathematical rules" (Paušek-Baždar & Buljan-Klaić, 1996, p. 125).

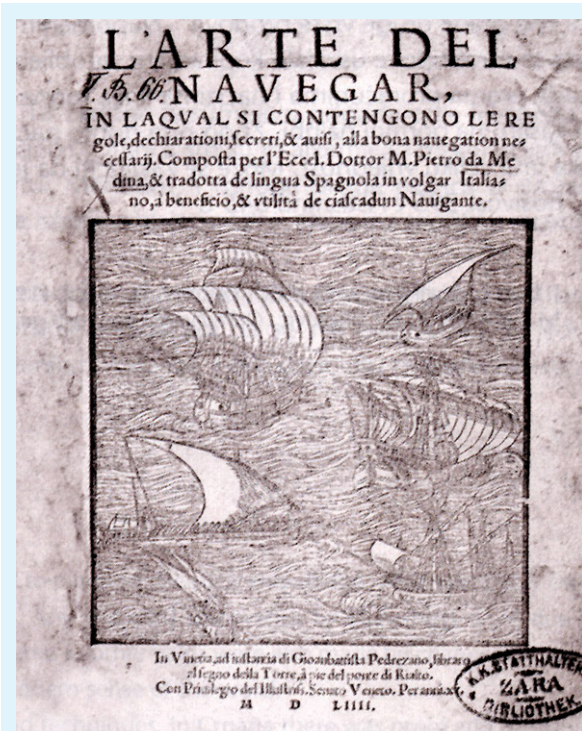
Paletin's first translation was printed in Venice in 1554, under the title *L'arte del navegar* (The art of

izvršne knjige Pedra de Medine *Arte de Navegar* (Umijeće navigacije; prvo izdanje Valladolid, 1545., Sl. 1.) odlučio tu knjigu prevesti na talijanski. Prvo izdanje te knjige dostupno je u Library of Congress (Library of Congress, 2024a). Prema Domingu (2001), do 1633. godine objavljeno je oko 25 izdanja u prijevodima u Lionu, Veneciji, Londonu, Rouenu, La Rochelu, Ambersu i Amsterdamu). Paletin je napisao zanimljiv predgovor u kojemu je izložio svoje poglede na pomorstvo, među ostalim i ovo: „Vrativši se iz Zapadne Indije gdje sam proveo punih deset godina, bez želje da upoznajem razne i gotovo nevjerovatne stvari, podučio sam neke mornare mnogim pravilima uz pomoć kojih, ukoliko ih se pridržavaju, mogu izbjeći mnoge opasnosti i jedriti mnogo sigurnije.“ ... „No, vraćajući se svojoj namjeri kažem da bi plovidba, koja je vrlo korisna ljudskom življenju, mogla biti vrlo štetna kad njezino obavljanje ne bi imalo temelja u matematičkim pravilima...“ (Paušek-Baždar & Buljan-Klaić, 1996, p. 125).

Paletinov prijevod tiskan je prvi put u Veneciji 1554. godine pod naslovom *L'arte del navegar* (Umijeće navigacije), a drugi put 1609. godine. U Hrvatskoj su sačuvana barem tri primjerka Paletina prijevoda (dva prema Dadiću, 1994). Jedan primjerak iz 1554. godine tiskan u Veneciji čuva se u knjižnici Državnog arhiva u Zadru, Sign. V. B. 66, (DAZD, 2024) (Sl. 2.).

Druga dva primjerka čuvaju se u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Stariji, iz 1554., godine ima signaturu HR-ZaNSK: RIIF-8°-321, a noviji, iz 1609., ima signaturu HR-ZaNSK: RIIF-8°-1116. Oba se nalaze u Zbirci rijetkosti.

Osim primjeraka koji se nalaze u Hrvatskoj, na internetu su dostupni i primjerci iz knjižnica izvan Hrvatske. Tako se npr. onaj tiskan 1554. godine može naći u Galilejevom muzeju u Firenci (Museo Galileo, 2024). Drugo izdanje Paletina prijevoda, tiskano 1609. godine, čuva se u Zentralbibliothek Zürich (E-rara, 2024a), signatura NE 1778, stalna poveznica (E-rara, 2024a). Zatim, preko Googlea u Narodnoj knjižnici Češke Republike (Google Books, 2024). Prvo izdanje iz 1554. godine nakon naslovnice sadrži:

SLIKA 2. Paletinov prijevod *L'arte del navegar* Pedra de Medine, naslovnica, Venecija, 1554.

FIGURE 2 Paletin's translation of Pedro de Medina's *L'arte del navegar*, front page, Venice, 1554

Izvor: Državni arhiv u Zadru, Knjižnica, 2024, Sign. V. B. 66 / Source: Library of the DAZD, 2024, Sign. V. B. 66

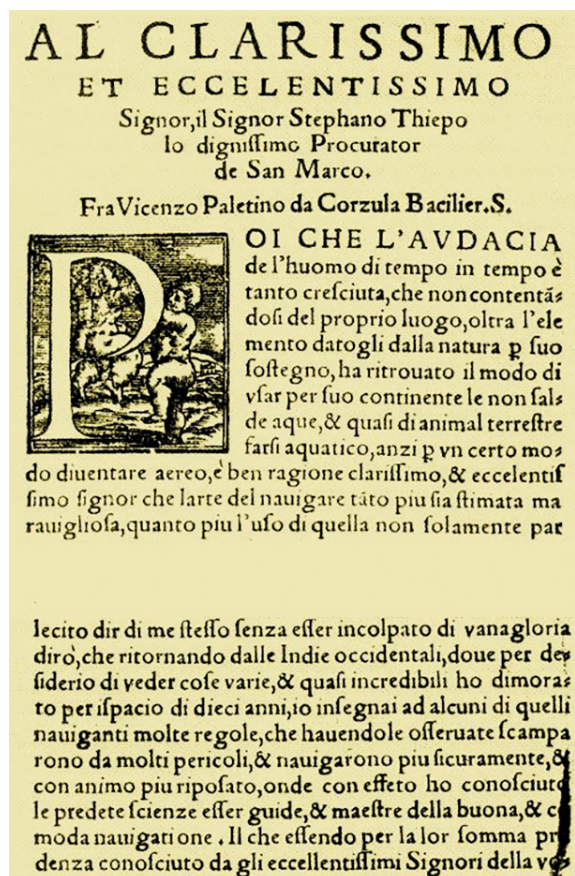
navigation), and the second in 1609. At least three copies of Paletin's translation have been preserved in Croatia (two copies according to Dadić (1994). One from 1554, printed in Venice, is kept in the library of the State Archives in Zadar, Sign. V. B. 66, (DAZD, 2024) (Fig. 2).

The other two are kept in the National and University Library in Zagreb. The older one from 1554 has the call number HR-ZaNSK: RIIF-8°-321, and the newer one from 1609 has the call number HR-ZaNSK: RIIF-8°-1116. Both are in the Rarities Collection.

In addition to copies located in Croatia, copies from libraries outside Croatia are also available on the Internet. For example, the one printed in 1554 can be found in the Galileo Museum in Florence (Museo Galileo, 2024). The second edition of Paletin's translation printed in 1609 is preserved in the Zentralbibliothek Zürich, (E-rara, 2024a), signature NE 1778. Then, via Google in the National Library of the Czech Republic (Google Books, 2024). The first edition from 1554 after the front page contains the following:

- posvetu: Najspokojnijem i najcjenjenijem gospodinu, Don Philippu, princu Španjolske i njegovih Sicilija, doktora Pietra od Medine
- posvetu: Najslavnijem i najodličnijem Gospodinu, g. Stefanu Tiepolu, najdostojanstvenijem prokuratoru San Marca. Fra Vincenzo Paletino da Corzula Bacilier S. (Sl. 3.)
- autorov uvod o umijeću plovidbe, u kojem se proglašava velika izvrsnost plovidbe
- kazalo: Tablica knjiga i poglavlja, Sadržaj umijeća navigacije
- nakon toga slijedi tekst knjige.

Drugo izdanje iz 1609. godine (Sl. 4.) nakon naslovnice sadrži sve kao i prvo izdanje osim Paletinova predgovora/posvete. Foretić (1964.) je djelomično preveo Paletinov predgovor na hrvatski, a Dadić (2018) je analizirao taj predgovor i utvrdio da su se hrvatski autori Nikola Nalješković i Nikola Sagroević vrlo vjerojatno služili Paletinovim prijevodom.

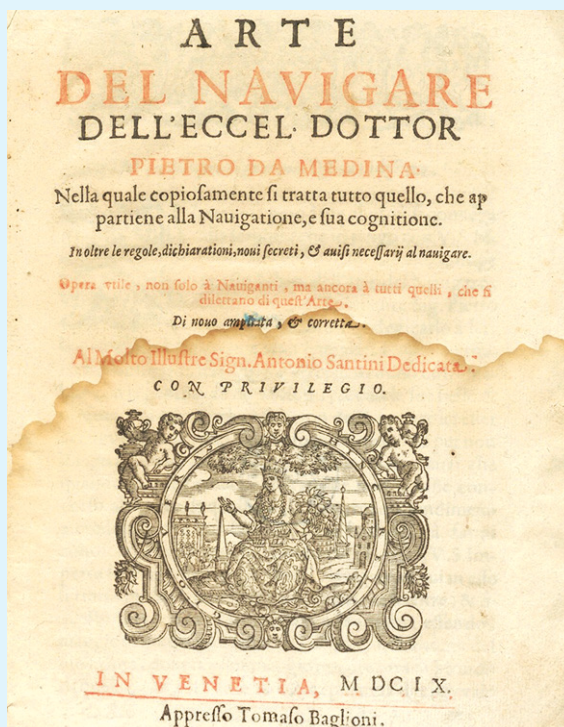

SLIKA 3. Početak Paletinove posvete Stefanu Tiepolu
FIGURE 3 Paletin's dedication to Stefano Tiepolo

Izvor: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Zbirka rijetkosti, Sign. HR-ZaNSK: RIIF-8°-321 / Source: National and University Library in Zagreb, Collection of rarities, Sign. HR-ZaNSK: RIIF-8°-321

- Dedication: To the Most Serene and Esteemed Gentleman, Don Philip, Prince of Spain and His Sicilies, Doctor Pietro of Medina
- Dedication: To the most glorious and excellent Lord, Mr. Stefano Tiepolo, the most dignified procurator of San Marco. Fra Vincenzo Paletino da Corzula Bacilier S. (Fig. 3)
- The author's introduction on the art of navigation, in which the great excellence of navigation is proclaimed
- Table of Contents: Table of Books and Chapters, Contents of the Art of Navigation
- This is followed by the text of the book.

The second edition from 1609 (Fig. 4) after the front page contains: everything as in the first edition except Paletin's preface/dedication. Foretić (1964.) partially translated Paletin's preface into Croatian, and Dadić (2018) analysed that preface and showed that Croatian authors Nikola Nalješković and Nikola Sagroević very likely used Paletin's translation of that work into Italian.

SLIKA 4. Paletinov prijevod L'arte del navegar Pedro de Medine, naslovnica, Venecija, 1609., Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Zbirka rijetkosti
FIGURE 4 Paletin's translation of Pedro de Medina's L'arte del navegar, front page, Venice, 1609, National and University Library in Zagreb

Izvor: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Zbirka rijetkosti Sign. HR-ZaNSK: RIIF-8°-1116 / Source: National and University Library in Zagreb, Collection of rarities, Sign. HR-ZaNSK: RIIF-8°-1116

Plovidbeni priručnik *Arte del navigare* sastoji se od osam osnovnih dijelova koji u Paletinovu prijevodu na talijanski glase:

Libro primo, del Mondo, & della sua compositione
Libro secondo del flusso, & refluxo del mar, & come fu trouata la nauigation

Libro terzo de li venti, de le lor qualità, de li suoi nomi, & come si ha da nauigar per essi

Libro quarto dell'alteza del sol, & come per quella si die reger la nauigation

Libro quinto dell'alteza di Poli

Libro sesto de la aguigia, ouer Bussolo

Libro settimo de la luna, & com il suo crescer, & decrescer serue alla nauigatione

Libro ottauo de li giorni dell'anno

U prijevodu na hrvatski to su:

Knjiga prva, svijet i njegov sastav

Druga knjiga o strujanju mora i kako je pronađena plovidba

Treća knjiga o vjetrovima, njihovim kvalitetama, njihovim imenima i kako se kretati među njima

Četvrta knjiga o visini sunca i kako se po tome regulira plovidba

Knjiga peta o visini pola

Šesta knjiga o igli, ili busoli

Sedma knjiga o Mjesecu, i kako se njegove mijene mogu koristiti u navigaciji

Osma knjiga o danima u godini

U trećoj knjizi nalazi se zemljovid (Sl. 5.), odnosno prema izvornom tekstu „plovidbena karta koja sadrži navigaciju većim dijelom Europe, Afrike i Indije, našeg novog svijeta, s udaljenostima u legama i visinama u stupnjevima”. Kartama za navigaciju posvećeno je 7. poglavlje, koje počinje riječima: „Među instrumentima potrebnim za plovidbu je i plovidbena karta, jer bez nje ne bi mogla biti dobra plovidba, jer u njoj i s pomoću nje peljar vidi i zna mjesto gdje se nalazi i kamo mora ići, a time i zna visinu stupnjeva pola, i kroz to zna hoće li ploviti na desnu, ili na suprotnu stranu, ili na drugu, spuštajući se ili uzlazeći, i vidi u tome koji ga vjetar nosi da ide prema određenom mjestu.” Slijede još tri stranice teksta o navigaciji s pomoću karata.

The navigation manual *Arte del navigare* consists of eight basic parts, which in Paletin's translation into Italian read:

Libro primo, del Mondo, & della sua compositione
Libro secondo del flusso, & refluxo del mar, & come fu trouata la nauigation

Libro terzo de li venti, de le lor qualità, de li suoi nomi, & come si ha da nauigar per essi

Libro quarto dell'alteza del sol, & come per quella si die reger la nauigation

Libro quinto dell'alteza di Poli

Libro sesto de la aguigia, ouer Bussolo

Libro settimo de la luna, & com il suo crescer, & decrescer serue alla nauigatione

Libro ottauo de li giorni dell'anno

Translated into English, they are:

First book, the world and its composition

Second book about sea currents and how navigation was discovered

Third book about the winds, their qualities, their names and how to move among them

Fourth book about the height of the sun and how navigation is regulated by it

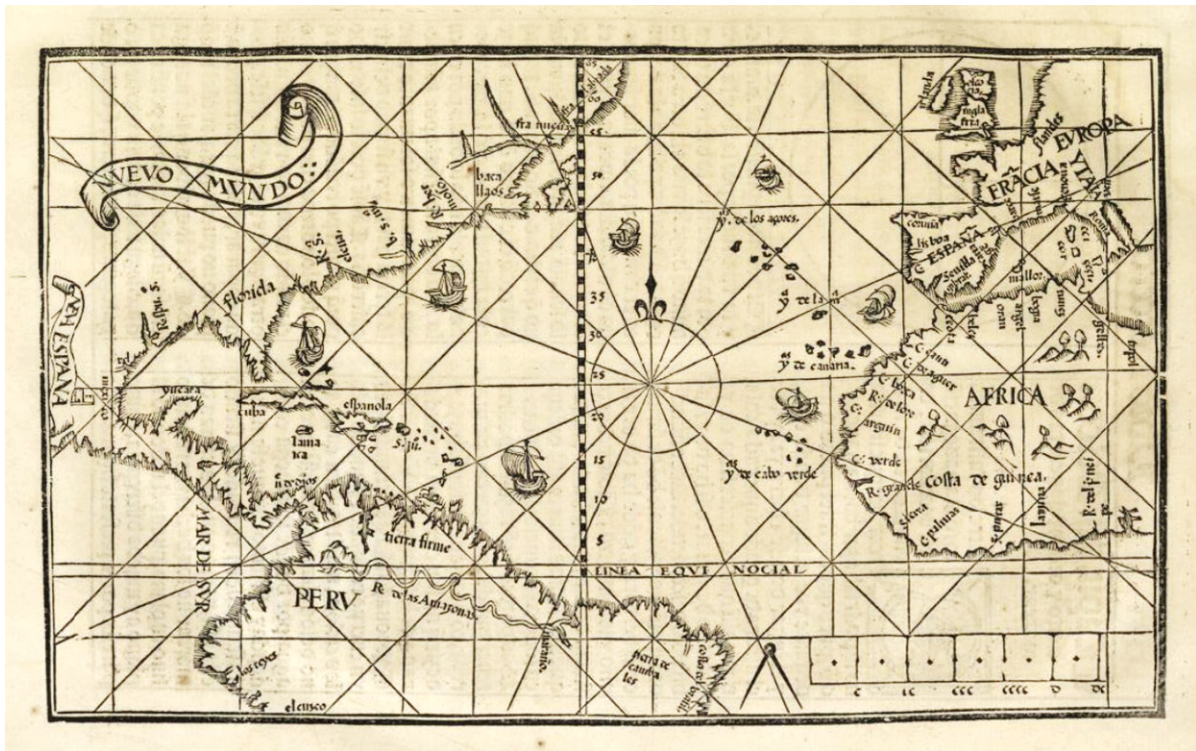
Fifth book on the height of the pole

Sixth book about the needle, or compass

Seventh book about the moon, and how its changes can be used in navigation

Eighth book about the days of the year

In the third book there is a map (Fig. 5), or according to the original text 'a navigational chart containing the navigation of the greater part of Europe, Africa and India, our new world, with distances in leagues and heights in degrees'. Chapter 7 is devoted to navigation charts, and begins with these words: 'Among the instruments necessary for navigation there is also a chart, because without it there could be no good navigation, since in it and with its help the navigator sees and knows the place where he is and where he must go, and thus he knows the altitude of the degrees of the poles, and through this he knows whether he will sail to the right, or to the opposite side, or to the other, going down or up, and also sees which wind carries him to a certain place.' Three more pages of text about navigating with maps follow.

SLIKA 5. U izvornoj Medininovoj knjizi na španjolskom i u svim izdanjima na talijanskom u Paletinovu prijevodu nalazi se i ova karta Atlantskog oceana i zemalja Staroga i Novoga svijeta

FIGURE 5 In Medina's original book in Spanish and in all Italian editions in Paletin's translation, there is also this map of the Atlantic Ocean and the countries of the Old and New World

Izvor: Državni arhiv u Zadru, Knjižnica, 2024, Sign. V. B. 66 / Source: Library of the DAZD, 2024, Sign. V. B. 66

GLOBUSI

Vinko Paletin je više godina predavao matematiku na Akademiji Olimpica u Vicenzi. U kratkom tekstu o Paletinu Ignazio Savi (1815) piše da je Fr. Vincenzo da Palettin da Curzola izradio globus (*la Palla*) koji se dulje vrijeme čuvao u Akademiji, ali je izgubljen, ne zna se kako (Sl. 6.).

Donato Fabianich (1864) u svojem prikazu povijesti Male Braće spominje Paletina, a u posebnoj bilješci (Sl. 7.) navodi da se u samostanu na Badiji nalaze dvije velike *mappamondi* koje privlače pozornost posjetitelja. *Mappamondi* na talijanskom može značiti globus ili karta svijeta (Wiktionary, 2024; Wikipedia, 2024). Stoga se na temelju Fabianicheva teksta ne može sa sigurnošću zaključiti je li riječ o globusima ili kartama svijeta. Nadalje, tko

1560. Fr. Vincenzo da Palettin da Curzola. Lesse per molti anni di matematica, e fece la Palla di cosmografia, che si custodi poi gelosamente dall' Accademia per molto tempo, e andò in seguito, non si sa come, smarrita.

SLIKA 6. Isječak iz teksta *Memorie antiche e moderne*
FIGURE 6 Excerpt from *Memorie antiche e moderne*
Izvor / Source: Savi, 1815.

GLOBES

Paletin taught mathematics for many years at the *Accademia Olimpica* in Vicenza. In a short manuscript about Paletin, Ignazio Savi (1815) wrote that Fr. Vincenzo da Palettin da Curzola made a globe (*la Palla*) which was kept for a long time at the academy, though it was later lost under unknown circumstances (Fig. 6).

In his account of the history of the Friars Minor, Donato Fabianich (1864) mentioned Paletin, and in a special note (Fig. 7) said that there were two large *mappamondi* in the monastery on Badija which attracted the curiosity of visitors. *Mappamondi* in Italian can mean either a globe or a map of the world (Wiktionary, 2024; Wikipedia, 2024). It is impossible to conclude from Fabianich which was meant. What is more, Fabianich added a query: 'Who knows (*Chi sa?*) whether they were the work of this Father?'

Writing about the monastery on the island of Badija, near Korčula, Arnolfo Bacotich (1926, p. 23) wrote, *Il convento La Badia possiede una ricchissima biblioteca nella quale si conservano im-*

N o t e

¹⁾ Nel monastero della Badia si trovano due grandi mappamondi, che s'atraggono la curiosità dei visitatori. Chi sa non sian essi lavoro di questo Padre, il quale, come si scorge dalle riportate notizie, fu tanto in simili materie valente.

SLIKA 7. Isječak iz teksta *Storia dei fratri minori*

FIGURE 7 *Excerpt from Storia dei fratri minori*

Izvor / Source: Fabianich, 1864.

zna (*Chi sa?*), kako piše Fabianich, je li ih izradio Paletin?

Arnolfo Bacotich (1926, p. 23) u tekstu o samostanu Badija blizu Korčule piše: *Il convento La Badia possiede una ricchissima biblioteca nella quale si conservano importanti pergamene, manoscritti, incunabuli e due enormi mappamondi, costruiti nel 1554 dal Padre Vincenzo Paletino, traduttore dell'opera spagnola del Medina L'arte del navigare, ed una ricca raccolta di armi tolte dai Curzolani ai corsari negli anni 1571 e 1660. Oltre al Paletino molti sono i Padri di questo convento che si distinsero per pietà ed alto sapere, i cui nomi varcarono presto i confini di Dalmazia e d'Italia, tra i quali ricorderemo Niccolò Peteo, umanista, morto a Roma (1568), Innocenzo Cettineo (1570), Giuseppe Mocillo e Francesco Troianins, professore di teologia in Roma (1755).*

U prijevodu na hrvatski: „Samostan Badija ima vrlo bogatu knjižnicu u kojoj se čuvaju važni pergamenti, rukopisi, inkunabule i dva golema globusa, koja je 1554. izgradio otac Vincenzo Paletino, prevoditelj Medinina španjolskog djela *Umijeće navigacije*, te bogatu zbirku Oružja koje su Korulani oduzeli gusarima. Osim Paletina, brojni su oci ovoga samostana koji su se isticali pobožnošću i visokom učenošću, čija su imena ubrzo prešla granice Dalmacije i Italije, među kojima ćemo se sjetiti Niccolò Petea, humanista koji je umro u Rimu (1568.), Innocenza Cettinea (1570.), Giuseppea Mocilla i Francesca Troianinsa, profesora teologije u Rimu (1755).”

U citiranom tekstu Bacotich spominje dvije goleme *mappamondi* što ih je 1544. godine izradio otac Vincenzo Paletino.

Isti autor (Bacotich, 1936, p. 91-96) piše o Paletinu kao kozmografu, matematičaru i teologu ovako: *Gli storiografi di Curzola poco o nulla hanno lasciato scritto sull'attività del Paletino, il quale, sembrerebbe, avesse costruiti diversi mappamondi,*

portanti pergamene, manoscritti, incunabuli e due enormi mappamondi, costruiti nel 1554 dal Padre Vincenzo Paletino, traduttore dell'opera spagnola del Medina L'arte del navigare, ed una ricca raccolta di armi tolte dai Curzolani ai corsari negli anni 1571 e 1660. Oltre al Paletino molti sono i Padri di questo convento che si distinsero per pietà ed alto sapere, i cui nomi varcarono presto i confini di Dalmazia e d'Italia, tra i quali ricorderemo Niccolò Peteo, umanista, morto a Roma (1568), Innocenzo Cettineo (1570), Giuseppe Mocillo e Francesco Troianins, professore di teologia in Roma (1755).’

In English translation: ‘The La Badia convent has a very rich library where important parchments, manuscripts, incunabuli and two enormous globes are preserved, built in 1554 by Father Vincenzo Paletino, translator of Medina’s Spanish work *The Art of Navigation*, and a rich collection of weapons taken from the corsairs by the Curzolani in the years 1571 and 1660. In addition to Paletino, there are many Fathers of this convent who stood out for their piety and high learning, whose names soon crossed the borders of Dalmatia and Italy, among whom we will remember Niccolò Peteo, humanist, who passed away in Rome (1568), Innocenzo Cettineo (1570), Giuseppe Mocillo and Francesco Troianins, professor of theology in Rome (1755).’

Bacotich mentions here two large *mappamondi* made by Fr. Vincenzo Paletino in 1544.

The same author (Bacotich, 1936, p. 91-96) writes of Paletin as a cosmographer, mathematician and theologian. ‘Gli storiografi di Curzola poco o nulla hanno lasciato scritto sull'attività del Paletino, il quale, sembrerebbe, avesse costruiti diversi mappamondi, dei quali due – di grandi dimensioni — esistono ora nel convento francescano di Curzola (Badia). Anzi il Padre Donato Fabianich (4) parlando di questo convento...’

dei quali due – di grandi dimensioni — esistono ora nel convento francescano di Curzola (Badia). Anzi il Padre Donato Fabianich (4) parlando di questo convento ...

U prijevodu na hrvatski: „Korčulanski historio- grafi ostavili su malo ili ništa napisano o Paletinoj djelatnosti, koji je, čini se, izgradio nekoliko globusa, od kojih dva velika – danas postoje u franjevačkom samostanu Korčula (Badija). Doista, otac Donato Fabianich (4) govoreći o ovom samostanu...”

U citiranom tekstu Bacotich je malo oprezniji od onoga iz 1926., jer je upotrijebio formulaciju „čini se” (*sembrerebbe*).

U samostanu na Badiji zaista su postojala dva globusa, koja su kasnije preseljena u knjižnicu franjevačkog samostana u Zadru. O tome piše Dadić (2018, p. 2): „Ja sam pred mnogo godina razriješio tko je konstruktor tih globusa, kad sam istraživao rukopise u knjižnici franjevačkog samostana u Zadru. Tada sam pregledao i ta dva globusa, koji se nalaze u muzeju toga samostana. Jedan od tih globusa je nebeski, a drugi zemaljski, a na njima sam našao potpis njihova konstruktora. To nije bio Vinko Paletin nego mletački kozmograf i kartograf Vincenzo Coronelli koji ih je, kako stoji na tim globusima, izradio godine 1696. Dakle, globusi nisu izrađeni niti u doba kad je živio Vinko Paletin, nego više od stotinu godina kasnije. Time je bilo konačno razriješeno pitanje tko je izradio te globuse. Prvi sam put taj zaključak objavio godine 1982. u knjizi *Povijest egzaktnih znanosti u Hrvata*.” Slično se može naći u Dadićevim knjigama iz 1994. i 2017. godine.

U sklopu 9. savjetovanja o kartografiji i geoinformacijama, koje je u organizaciji Hrvatskoga kartografskog društva održano u Zadru, 20. – 22. 11. 2013., postavljena je izložba *Kartografska baština u zadarskim arhivima i knjižnicama* (Lapaine, 2013). Na toj su izložbi bila izložena i dva globusa koji se čuvaju u knjižnici franjevačkog samostana u Zadru (Sl. 8.).

Na kraju ovoga poglavlja o globusima Vinka Paletina može se zaključiti da treba biti oprezan pri prevođenju s talijanskog jezika jer *mappamondi* može značiti globus ili karta svijeta. O globusu (*la palla*) u Akademiji Olimpica u Vicenzi koji spominje Savi (1815) nema drugih tragova. Globusi u

In English translation: ‘The historiographers of Curzola have left little or nothing written about the activity of Paletino, who, it would seem, had built several globes, of which two – large – now exist in the Franciscan convent of Curzola (Badia). Indeed, Father Donato Fabianich (4) speaking of this convent...’

Here, Bacotich is more cautious than in the previous quotation, as he uses the term *sembrerebbe* (‘it seems’).

There were actually two globes in the monastery on Badija which were later moved to the library of the Franciscan monastery in Zadar. Dadić (2018, p. 2) writes, ‘I resolved the issue of who made these globes many years ago when I researched the manuscripts in the library of the Franciscan monastery in Zadar. At that time, I examined both globes which were in the monastery museum. One is of the heavens and the other of the earth, and I found the signature of their maker on them. It was not Vinko Paletin, but the Venetian cosmographer and cartographer Vincenzo Coronelli, who made them in 1696, as written on the globes themselves. So the globes were not made when Vinko Paletin was alive, but more than a hundred years later. This finally resolved the issue of who made them. I published this conclusion for the first time in 1982 in *Povijest egzaktnih znanosti u Hrvata* (‘The History of the Exact Sciences of the Croats’)’. Dadić wrote similar statements in books published in 1994 and 2017.

As part of the 9th Conference on Cartography and Geoinformation organised by the Croatian Cartographic Society and held in Zadar 20-22 November 2013, an exhibition entitled *Cartographic Heritage in Zadar Archives and Libraries* was staged (Lapaine, 2013). The two globes from the library of the Franciscan monastery in Zadar were exhibited on that occasion (Fig. 8).

To conclude this section on Paletin’s globes, we can state that caution is required when translating the Italian word *mappamondi*, which can mean globe or map of the world. There are no other traces of the globe (*la Palla*) in the Academia Olimpica in Vicenza mentioned by Savi (1815). The globes in the monastery of St. Francis in Zadar, which were formerly housed in the monastery on Badija, are not Paletin’s work.

SLIKA 8. Nebeski i zemaljski globus iz knjižnice samostana sv. Frane u Zadru, izradio Vincenzo Coronelli, 1696.
 FIGURE 8 Globes of the heavens and the earth from the library of the Franciscan monastery in Zadar, made by Vincenzo Coronelli, 1696

Izvor: fotografirao autor / Source: photo by the author

samostanu sv. Frane u Zadru, koji su nekad bili u samostanu na Badiji nisu Paletinovo djelo.

KARTE

Robert W. Karrow Jr. u biobibliografijama kartografa Abrahama Orteliusa piše i o Vinku Paletinu (Karrow, 1993, p. 444–446). Među ostalim i ovo: *In 1564 the Council of Ten examined and gave permission to publish a manuscript by Paletino entitled De Iure belli adversus Infideles Occidentalis Indie. The council recorded the implicit and explicit of this manuscript („Cum tamquam in abscondito aliquo loco” and „Nostre ecclesie humiliter corrigenda submitto”) and the fact that it contained 134 maps. Paletino seems not to have asked the senate for permission to publish this book, and his history (or historical atlas) of the Spanish conquest is now lost.*

U prijevodu na hrvatski: „Godine 1564. Vijeće desetorice ispitalo je i dalo dozvolu za objavljivanje Paletinova rukopisa pod naslovom *De Iure belli adversus Infideles Occidentalis Indie*. Vijeće je zabilježilo implicitno i eksplicitno ovaj rukopis („Cum tamquam in abscondito aliquo loco” i „Nostre ecclesie humiliter corrigenda submitto”) i to da je sadržavao 134 karte. Čini se da Paletin od Senata nije tražio dopuštenje da objavi ovu knjigu, a njegova povijest (ili povijesni atlas) španjolskog osvajanja sada je izgubljena.”

Iz navedenog citata proizlazi da je Paletinov rukopis *De Iure belli adversus Infideles Occidentalis Indie* sadržavao 134 karte i da je bio neka vrsta atlasa.

MAPS

Robert W. Karrow Jr, in a bio-bibliography of the cartographer Abraham Ortelius, writes about Vinko Paletin (Karrow, 1993, 444–446). ‘In 1564 the Council of Ten examined and gave permission to publish a manuscript by Paletino entitled *De Iure belli adversus Infideles Occidentalis Indie*. The council recorded the implicit and the explicit of this manuscript (*Cum tamquam in abscondito aliquo loco* and *Nostre ecclesie humiliter corrigenda submitto*) and the fact that it contained 134 maps. Paletino seems not to have asked the senate for permission to publish this book, and his history (or historical atlas) of the Spanish conquest is now lost.’

Translated into English: “In 1564, the Council of Ten examined and gave permission for the publication of Paletino’s manuscript under the title *De Iure belli adversus Infideles Occidentalis Indie*. The Council noted implicitly and explicitly this manuscript (“*Cum tamquam in abscondito aliquo loco*” and “*Nostre ecclesie humiliter corrigenda submitto*”) and that it contained 134 maps. Paletinus does not appear to have asked the Senate for permission to publish this book, and his history (or historical atlas) of the Spanish conquest is now lost.

According to that, Paletino’s manuscript *De Iure belli adversus Infideles Occidentalis Indie* contained 134 maps and was a sort of atlas. However, Šanjek (1978, p. 91) writes, “The original text of the treatise *De Iure belli adversus Infideles Occidentalis Indie* alluded to by Leon Pinelo is today considered lost, but from the report cited earlier by Alessan-

Međutim, Šanjek (1978, p. 91) piše: „Izvorni tekst rasprave *De iure belli adversus Infideles occidentalis Indie*, na koju aludira Leon Pinelo, danas se smatra izgubljenim, ali je iz već citiranog izvještaja Alessandra Busenella poznato da se Paletinov rukopis sastojao od 134 lista. Tekst rasprave, čiji je pisac maestro *Vincenzo Paletin Curzolense del ordine de predicatori*, počinje riječima *Cum tanquam in abscondito aliquo loco*, a završava s *Nostre ecclesie humiliter corrigenda submitto*. Cenzor Busenello izjavljuje da čitajući nije našao ništa što bi bilo *contra la religione nostra ni contra principi ni contra boni costunii*, stoga ga preporučuje kao *degnus di esser mandato in luce*.”

Je li riječ o 134 karte ili 134 stranice rukopisa?

Gallo (1947, p. 266) u svojem članku o karti Španjolske Vinka Paletina piše: *Della versatilità e della attività di studioso del Paletino fa testimonianza un decreto dei Capi del Consiglio dei X del 5 settembre 1564 che gli dà licenza di stampare un suo lavoro intitolato: 'De iure belli adversus Infideles occidentalis Indie'. Per incarico dei Riformatori dello Studio di Padova il manoscritto era stato prima esaminato dal Segretario ducale Alesandro Busenello il quale, il 2 settembre, dava parere favorevole alla stampa, non mancando di osservare che il lavoro gli sembrava 'degnus di essere mandato in luce'. Il manoscritto si componeva di 134 carte e cominciava colle parole: 'Cum tamquam in abscondito aliquo loco' e finiva con 'Nostre ecclesie humiliter corrigenda submitto'. È dalla relazione del Busenello che si apprende che 'm° Vincenzo paletin Curzolense' apparteneva all'Ordine dei predicatori. Non risulta che il Paletino abbia in seguito chiesto al Senato il privilegio di stampa né per questo né per altri libri.*

U prijevodu na hrvatski: „Svestranost i znanstvena djelatnost Paletina svjedoče dekretom čelnika Vijeća deseterice od 5. rujna 1564. kojim mu je dopušteno tiskati jedno od njegovih djela pod naslovom: 'De iure belli adversus Infideles Occidentalis Indie'. U ime Reformatora Padovanskog studija, rukopis je prvi pregledao vojvodski tajnik Alesandro Busenello koji je 2. rujna dao povoljno mišljenje za tisak, ne propustivši primijetiti da mu se djelo čini 'vrijednim iznijeti na vidjelo'. Rukopis se sastojao od 134 stranice i počinje riječima: 'Cum tamquam in abscondito aliquo loco' i završava s 'Nostre ecclesie humiliter corrigenda submitto'. Iz

dro Busenello, it is known that Paletin's manuscript consisted of 134 sheets. The text of the treatise, written by *Vincenzo Paletin Curzolense del ordine de predicatori*, begins with the words *Cum tanquam in abscondito aliquo loco*, and ends with *Nostre ecclesie humiliter corrigenda submitto*. The censor Busenello declares that in reading it, he has found nothing *contra la religione nostra ni contra principi ni contra boni costunii*, and therefore recommends it as *degnus di esser mandato in luce*.”

So, the question is: did the manuscript consist of 134 maps or 134 pages?

In an article on Paletin's map of Spain, Gallo (1947, p. 266) wrote, 'Della versatilità e della attività di studioso del Paletino fa testimonianza un decreto dei Capi del Consiglio dei X del 5 settembre 1564 che gli dà licenza di stampare un suo lavoro intitolato: "De iure belli adversus Infideles occidentalis Indie". Per incarico dei Riformatori dello Studio di Padova il manoscritto era stato prima esaminato dal Segretario ducale Alesandro Busenello il quale, il 2 settembre, dava parere favorevole alla stampa, non mancando di osservare che il lavoro gli sembrava "degnus di essere mandato in luce". Il manoscritto si componeva di 134 carte e cominciava colle parole: "Cum tamquam in abscondito aliquo loco" e finiva con "Nostre ecclesie humiliter corrigenda submitto". È dalla relazione del Busenello che si apprende che "m° Vincenzo paletin Curzolense" apparteneva all'Ordine dei predicatori. Non risulta che il Paletino abbia in seguito chiesto al Senato il privilegio di stampa né per questo né per altri libri".

In English translation: 'Paletino's versatility and scholarly activity is demonstrated by a decree of the Heads of the Council of Ten of 5 September 1564 which gives him permission to print one of his works entitled: "De iure belli adversus Infideles Occidentalis Indie". On behalf of the Reformers of the Studio of Padua, the manuscript was first been examined by the ducal secretary Alesandro Busenello who, on 2 September, gave a favourable opinion to the press, not failing to observe that the work seemed to him "worthy of being brought to light". The manuscript was made up of 134 pages and began with the words: "Cum tamquam in abscondito aliquo loco" and ended with "Nostre ecclesie humiliter corrigenda submitto". It is from Busenello's report that we learn that "m° Vincenzo paletin Curzolense" belonged to the Order of Preachers. It does not ap-

Busenellova izvješća doznajemo da je ‘m° Vincenzo paletin Curzolense’ pripadao Redu propovjednika. Ne čini se da je Paletino naknadno tražio od Senata tiskarske povlastice za ovu ili za druge knjige.”

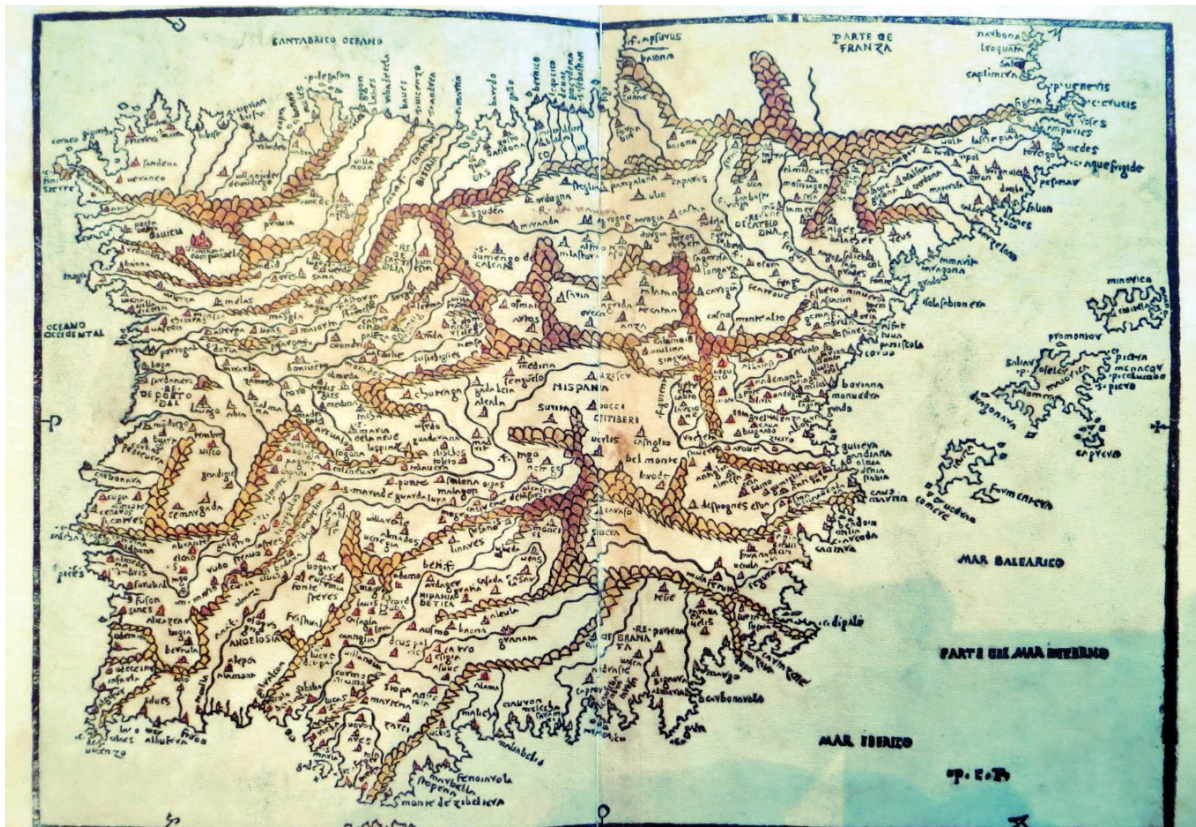
Očito je da je Karrow (1993) pogriješio prevodeći s talijanskoga, jer riječ *carta* na talijanskom može značiti karta, ali i list papira. Prema tome, Paletinov rukopis *De Iure belli adversus Infideles Occidentalis Indie* nije sadržavao 134 karte i nije bio neka vrsta atlasa, nego je to bio rukopis na 134 stranice.

Vinko Paletin poznat je po svojoj karti Španjolske iz 1551. godine (Gallo, 1947). Do potrebnih podataka došao je mjereći, računajući, istražujući, crtajući i raspitujući se kod svih onih za koje je smatrao da mu mogu pružiti bilo kakav koristan podatak o položaju pojedinih mjesta. Kao što je vidljivo iz njegovih bilježaka, znao je za dvije druge karte; jednu izdanu 1544. i drugu nedatiranu, ali stariju kartu (Gallo, 1947). U nastavku je prikazano nekoliko karata izrađenih prije Paletinove, a za detaljniji uvid u razvoj španjolske kartografije upućujemo na članak o evoluciji kartografskih prikaza Španjolske C. Manso i J. Capdevile (2018).

pear that Paletino subsequently asked the Senate for printing privileges either for this or for other books.’

Apparently Karrow (1993) made a mistake in his translation from the Italian, because the word *carta* does not mean ‘map,’ but a ‘sheet of paper’. It is obvious that Karrow (1993) made a mistake translating from the Italian, because the word *carta* in Italian can mean a map, but also a sheet of paper. Accordingly, Paletin’s manuscript *De Iure belli adversus Infideles Occidentalis Indie* did not contain 134 maps, like a sort of atlas, but consisted of 134 pages.

Paletin was famous for his 1551 map of Spain (Gallo, 1947). He obtained the necessary data by surveying, calculating, researching, sketching and inquiring of everyone he thought might be able to provide him with useful data and the positions of certain places. As is evident from his notebooks, he knew of two other maps; one published in 1544, and the other undated, but older (Gallo, 1947). We will present several maps made before the Paletin’s, but for a more detailed account of the development of Spanish cartography we direct the reader to a recently published article on the evolution of car-

SLIKA 9. Pietro Coppo, *La penisola iberica, Le „Tabulae”, 1524–1526. Lago & Rossit, 1984.*

FIGURE 9 Pietro Coppo, *La penisola iberica, Le „Tabulae”, 1524–1526. Lago & Rossit, 1984*

Izvor: Knjižnica Zavoda za kartografiju Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu / Source: Library of the Institute of Cartography, Faculty of Geodesy, University of Zagreb

Pietro Coppo (1469./70. – 1555./56.), geograf i kartograf, svoje prvo i najznačajnije djelo, *De toto orbe*, završio je 1520. (Lago & Rossit, 1984). Građu je prikupio tijekom putovanja i proučavanjem mnogih geografskih djela. Sastavljeno je od četiriju knjiga i sadrži 22 karte. Prva knjiga posvećena je kozmografiji, druga opisuje Europu, treća Afriku i dio Amerike nakon Kolumbova otkrića, četvrta Aziju. Sačuvane su tri rukopisne kopije (Općinska knjižnica u Piranu, Općinska knjižnica u Bologni, Nacionalna knjižnica u Parizu). Od 1524. do 1526. izrađivao je karte koje su sačuvane u općinskoj knjižnici u Piranu. Među njima je i karta Pirenejskog poluotoka (Sl. 9.).

Giovanni Andrea di Vavassore (oko 1518. – oko 1572.), poznat kao *il Guadagnino*, bio je drvorezbar, tiskar i izdavač (Woodward, 2007). Izradio je nekoliko karata, među kojima i 1532. godine kartu *Nova Descriptio Hispaniae* (Sl. 10.). Poznat je samo jedan primjerak te karte. Može ga se naći u Zbirci Liechtenstein, Houghton Library, Harvard, Cambridge, Massachusetts. Impresum u donjem lijevom kutu glasi: *Impressum Veneti / is per Ioannem An= / dream Vavassori / um cognomine / guadagninvm*. Ispod paralele s donjim rubom nalazi se opis Španjolske od jedanaest redaka. Kao zanimljivost, može se navesti da je ta karta bila izložena na izložbi *Cartographic Treasures at Harvard* koja je bila postavljena u Harvard Map Collection and Houghton Library, Harvard College Library, Harvard University u okviru 20. međunarodne konferencije o povijesti kartografije, održane u Bostonu (Massachusetts) i Portlandu (Maine) u lipnju 2003. godine. Karta je bila izložena pod rednim brojem 66, a u katalogu izložbe umjesto nje je navedena druga karta drugog autora (Harvard Map Collection, 2003). Autor ovoga članka bio je na svečanom otvorenju te izložbe pa ga se taj detalj posebno dojmio. Reprodukcijska se nalazi kod Schildera (1987).

Giacomo Gastaldi (oko 1500. – 1566.) bio je kartograf, astronom i inženjer. Karijeru je započeo kao inženjer u službi Mletačke Republike, da bi se kasnije sasvim posvetio izradi karata (Busolini, 1999). Na slici 11. je Gastaldijeva karta Španjolske i Portugala, jedna od najranijih modernih karata Pirenejskog poluotoka iz Gastaldijeve *Geografia di Claudio Ptolemeo Alexandrino....*, objavljene u Ve-

tographic depictions of Spain by C. Manso and J. Capdevile (2018).

Pietro Coppo (1469/70 – 1555/56), a geographer and cartographer, completed his first and most important work, *De toto orbe*, in 1520 (Lago & Rossit, 1984). He gathered the material for it during his travels and studies of many geographic areas. It consisted of four volumes and included 22 maps. The first volume was dedicated to cosmography, the second to Europe, the third to Africa and part of America after Columbus's discoveries, and the fourth to Asia. Three manuscript copies of the work have survived (the Municipal Library in Piran, the Municipal Library in Bologna, and the National Library in Paris). Between 1524 and 1526, he made other maps which are housed in the Municipal Library in Piran. They include a map of the Iberian Peninsula (Fig. 9).

Giovanni Andrea di Vavassore (around 1518 – around 1572), known as *Il Guadagnino*, was a woodcarver, printer and publisher (Woodward, 2007). He produced several maps, including *Nova Descriptio Hispaniae* in 1532 (Fig. 10). Only one surviving example of the map is known. It is housed in the Liechtenstein Collection, Houghton Library, Harvard, Cambridge, Massachusetts. The colophon in the bottom left-hand corner reads: *Impressum Veneti / is per Ioannem An= / dream Vavassori / um cognomine / guadagninvm*. Underneath the parallel on the lower edge there is a description of Spain which consists of eleven lines. Interestingly, the map was exhibited as part of the *Cartographic Treasures of Harvard* exhibition in the Harvard Map Collection and Houghton Library, Harvard College Library, Harvard University, during the 20th Conference on the History of Cartography held in Boston (Massachusetts) and Portland (Maine) in June 2003. Although it was marked as exhibit number 66, in the accompanying catalogue a completely different map by a different author was listed under this number (Harvard Map Collection, 2003). The author of this article was at the official opening of that exhibition, so he was particularly impressed by that detail. There is a reproduction in Schilder (1987).

Giacomo Gastaldi (c. 1500–1566) was a cartographer, astronomer and engineer. He began his career as an engineer in the service of the Republic of Venice, and later devoted himself entirely to making maps (Busolini, 1999). Fig. 11 is Gastaldi's map of

SLIKA 10. Giovanni Andrea di Vavassore, *Nova Descriptio Hispaniae*, 1532. *Harvard Map Collection*, 2003.
 FIGURE 10 Giovanni Andrea di Vavassore, *Nova Descriptio Hispaniae*, 1532. *Harvard Map Collection*, 2003.

Izvor: fotografirao autor / Source: photo by the author

neciji 1548. Giacomo Gastaldi se uz Paola Forlanija smatra najistaknutijim talijanskim kartografom 16. stoljeća. Iz Pijemonta, Gastaldi je stekao ugled u Veneciji i bio je kozmograf Mletačke Republike. Ta je karta iz Gastaldijeva izdanja Ptolemeja, *Ptolemeo. La Geografia...*, započeta još 1542. i objavljena u Veneciji 1548. (Stanford Digital Repository, 2024).

Sebastian Münster (1488. – 1552.) bio je kartograf, kozmograf i hebrejist. Njegovo djelo *Cosmographia* iz 1544. prvi je njemački opis svijeta (Priesner, 1997). Jedna od njegovih karata je i *Hispaniae Regionis Nova Descriptio* (Sl. 12.).

Roberto Almagia (1948, p. 27-31) u članku o prvoj „suvremenoj” karti Španjolske piše: *The Museum Correr at Venice has a printed woodcut map measuring about 54.5 cm × 73.5 cm and carrying the title Spagna con le distantie de loci. It does not bear the name of author, nor that of engraver, nor the date, but merely the inscription cum gratia e Priuilegio; other indications were probably worn out on the*

Spain and Portugal, one of the earliest modern maps of the Iberian Peninsula, from Gastaldi's *Geografia di Claudio Ptolemeo Alexandrino.....*, published in Venice in 1548. Along with Paolo Forlani, Giacomo Gastaldi is considered the most prominent Italian cartographer of the 16th century. From Piedmont, Gastaldi gained a reputation in Venice and was the cosmographer of the Venetian Republic. That map is from Gastaldi's edition of Ptolemy, *Ptolemeo. La Geografia...*, started in 1542 and published in Venice in 1548. (Stanford Digital Repository, 2024).

Roberto Almagia (1948, p. 27-31) writes in an article about the first “modern” map of Spain: *The Museum Correr at Venice has a printed woodcut map measuring about 54.5 cm × 73.5 cm and carrying the title Spagna con le distantie de loci. It does not bear the name of author, nor that of engraver, nor the date, but merely the inscription cum gratia e Priuilegio; other indications were probably worn out on the wood. The copy in the Civic Museum, here reproduced, is the only one known to us. ... It is possible that this map was*

SLIKA 11. Giacomo Gastaldi, karta Španjolske i Portugala, iz Gastaldijeve Geografia d Claudio Ptolemeo Alexandrino, objavljena u Veneciji 1548. Hernando Rica, 2001.

FIGURE 11 Giacomo Gastaldi, map of Spain and Portugal, from Gastaldi's Geografia d Claudio Ptolemeo Alexandrino, published in Venice in 1548. Hernando Rica, 2001

Izvor / Source: Stanford Digital Repository, 2024

SLIKA 12. Sebastian Münster, Hispaniae Regionis Nova Descriptio iz njegova djela Cosmographia. Basel: Henric Petri, 1550.

FIGURE 12 Sebastian Münster, Hispaniae Regionis Nova Descriptio from his work Cosmographia. Basel: Henric Petri, 1550

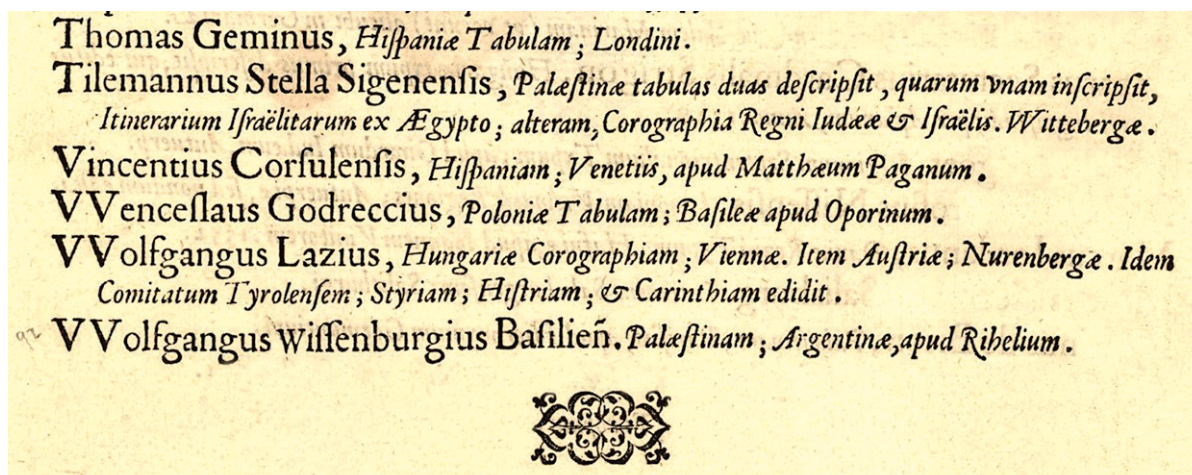
Izvor / Source: Stanford Libraries, 2024

wood. The copy in the Civic Museum, here reproduced, is the only one known to us. ... It is possible that this map was printed in Venice by Matteo Pagano; and since Ortelius, in the *Catalogus auctorum* at the head of his *Theatrum* mentions a map of Spain of one Vincentius Corsulensis printed by Pagano in Venice, I was at first inclined to attribute the map to this author who has been recently identified with Fra Vincenzo Paletino of Curzola (island of Dalmatia). However, Paletino was an outstanding cosmographer and mathematician who spent 10 years in the West Indies and upon his return had – according to his own words travelled extensively in Spain for the purpose of drawing a map); therefore it seems probable that this woodcut, a mediocre copy of a rather old map, could be identical with Paletino's map.

U prijevodu na hrvatski jezik: „Muzej Correr u Veneciji posjeduje tiskanu drvoreznu kartu dimenzija oko 54,5 cm × 73,5 cm naslova *Spagna con le distantie de loci*. Na njoj nema imena autora, imena gravera, ni datuma, već samo natpis *cum gratia e Priuilegio*; druge oznake vjerojatno su bile istrošene na drvu. Primjerak u muzeju, ovdje reproduciran, jedini je koji nam je poznat. ... Moguće je da je tu kartu u Veneciji tiskao Matteo Pagano; i Ortelius, u *Catalogus auctorum* na početku svojeg *Theatruma* spominje kartu Španjolske nekog Vincentiusa Corsulensisa koju je tiskao Pagano u Veneciji, isprva sam bio sklon pripisati kartu autoru koji je nedavno identificiran kao fra Vincenzo Paletino iz Korčule (otok u Dalmaciji). No, Paletino je bio izvanredan kozmograf i matematičar koji je proveo deset godina u Zapadnoj Indiji, a po povratku je

printed in Venice by Matteo Pagano; and since Ortelius, in the *Catalogus auctorum* at the head of his *Theatrum* mentions a map of Spain of one Vincentius Corsulensis printed by Pagano in Venice, I was at first inclined to attribute the map to this author who has been recently identified with Fra Vincenzo Paletino of Curzola (island of Dalmatia). However, Paletino was an outstanding cosmographer and mathematician who spent 10 years in the West Indies and upon his return had – according to his own words travelled extensively in Spain for the purpose of drawing a map); therefore it seems probable that this woodcut, a mediocre copy of a rather old map, could be identical with Paletino's map.

Translated into English: “The Correr Museum in Venice has a printed woodcut map with dimensions of about 54.5 cm × 73.5 cm entitled *Spagna con le distantie de loci*. There is no author's name, engraver's name, or date on it, but only the inscription *cum gratia e Priuilegio*; other marks were probably worn on the wood. The specimen in the museum, reproduced here, is the only one known to us. ... It is possible that this map was printed in Venice by Matteo Pagano; and Ortelius, in the *Catalogus auctorum* at the beginning of his *Theatrum*, mentions a map of Spain by one Vincentius Corsulensis printed by Pagano in Venice, at first I was inclined to attribute the map to the author who was recently identified as fra Vincenzo Paletino from Korčula (an island in Dalmatia). However, Paletino was an outstanding cosmographer and mathematician who spent ten years in the West Indies, and upon his return – according to his own words, he traveled a lot in Spain to draw maps; therefore it seems probable

SLIKA 13. Posljednji dio popisa autora iz Orteliusova *Theatrum orbis terrarum*, 1570.

FIGURE 13 The last part of the list of authors from Ortelius' *Theatrum orbis terrarum*, 1570

Izvor / Source: Library of Congress, 2024b

– prema vlastitim riječima, dosta putovao po Španjolskoj radi crtanja karte; stoga se čini vjerojatnim da bi ovaj drvorez, osrednja kopija prilično stare karte, mogao biti identičan Paletinovoj karti.”

Library of Congress posjeduje kompletan Orteliusov *Theatrum orbis terrarum* izdan u Antwerpenu (Antverpiae : Apud Aegid. Coppenium Diesth) 1570. godine. Atlas je dostupan na Library of Congress (2024b). Među ostalim, tu je i Orteliusov popis autora (*Catalogus auctorum*). Iz tog kataloga izdvojili smo posljednji dio (Sl. 13.), na kojem se vide podaci o Korčulaninu koje navodi Almagia (1948).

Popis je sastavljen po abecednom redu imena, a ne prezimena. U tom je popisu i Vincentius Corsulensis. Uz njegovo ime piše da je autor karte Španjolske, koju je u Veneciji tiskao Matteo Pagano.

U Orteliusovu *Theatrum orbis terrarum* iz 1570., koji se čuva u Library of Congress, nalazi se i karta Španjolske (Sl. 14.) *Regni Hispaniae postomnium editiones locupleissima descriptio*, koju se može povezati s Vinkom Paletinom.

Na Sl. 15. prikazana je kopija karte Španjolske (*Spagna con le distantie de loci – Španjolska s udaljenostima mjesta*) iz muzeja Correr o kojoj piše Almagia i za koju pretpostavlja da bi joj autor mogao

that this woodcut, a mediocre copy of a fairly old map, may be identical with Paletino’s map.

Library of Congress keeps Ortelius’ complete *Theatrum orbis terrarum* published in Antwerp (Antverpiae: Apud Aegid. Coppenium Diesth) in 1570. The atlas is available at Library of Congress (2024b). It includes Ortelius’s list of authors (*Catalogus auctorum*). From that catalogue, we selected the last part (Fig. 13) where you can see the data on Paletin mentioned by Almagia (1948).

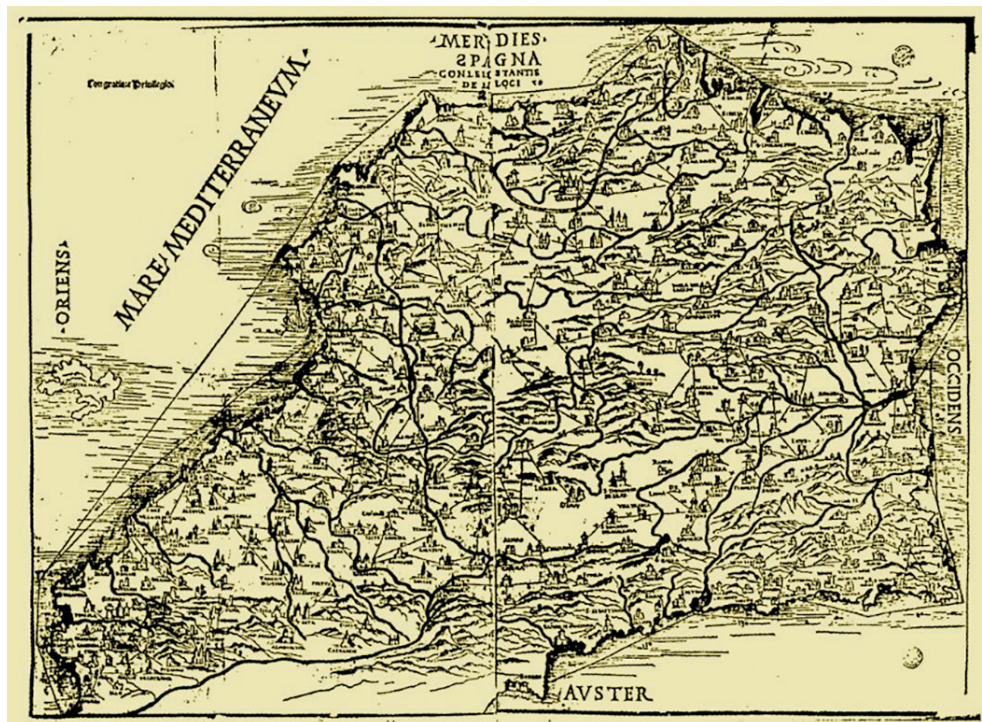
The list is compiled in alphabetical order of first names, not surnames. Vincentius Corsulensis is also on that list. Next to his name it is written that he is the author of the map of Spain, which was printed in Venice by Matteo Pagano.

In Ortelius’ *Theatrum orbis terrarum* from 1570, which is kept in the Library of Congress, there is also a map of Spain (Fig. 14) *Regni Hispaniae postomnium editiones locupleissima descriptio*, which we can link to Vinko Paletin.

Figure 15 shows a copy of the map of Spain (*Spagna con le distantie de loci – Španjolska s udaljenostima mjesta*) from the Museum Correr mentioned by Almagia, presumed to be by Vinko Paletin. Since the north on the map faces downwards, we have rotated the map by 180 degrees in Fig. 16,

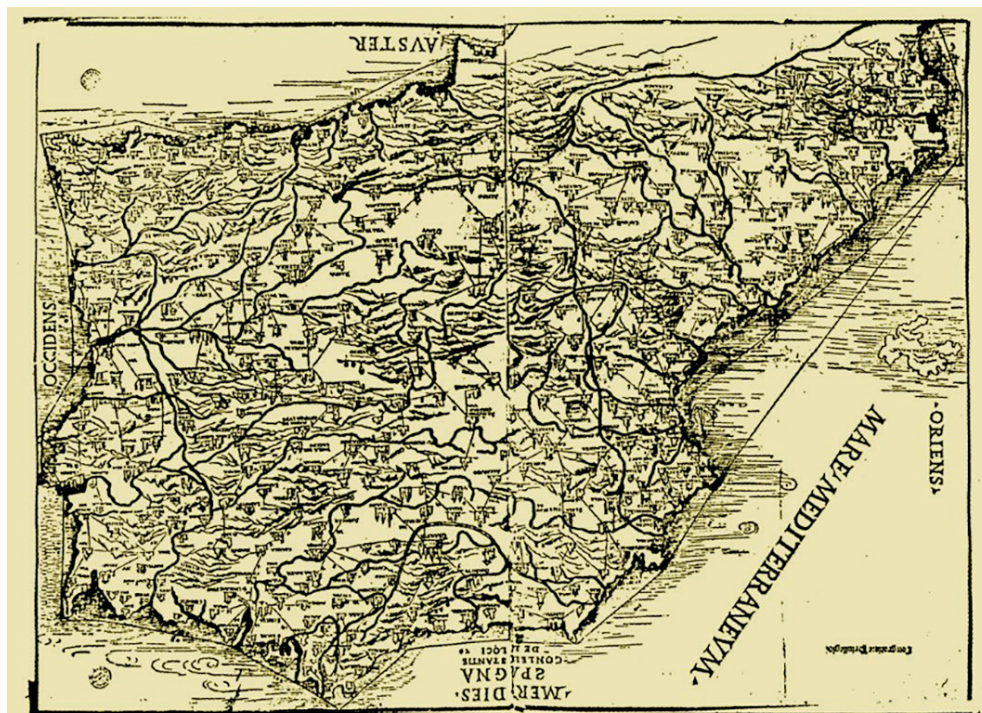
SLIKA 14. Karta Kraljevine Španjolske iz Orteliusova *Theatrum orbis terrarum*, 1570.
 FIGURE 14 Map of the Kingdom of Spain from Ortelius’ *Theatrum orbis terrarum*, 1570
 Izvor/ Source: Library of Congress, 2024b

SLIKA 15. Karta Španjolske (Spagna con le distantie de li loci) za koju Almagia (1948) sugerira autorstvo Vinka Paletina

FIGURE 15 Map of Spain (Spagna con le distantie de loci) for which Almagia (1948) suggests the authorship of Vinko Paletin

Izvor: Almagia, 1948, original u Museo Corer, Venecija. / Source: Almagia, 1948, original in Museo Corer, Venice

SLIKA 16. Karta Španjolske (Spagna con le distantie de li loci) sa Sl. 15. zaokrenuta za 180 stupnjeva kako bi sjever bio gore

FIGURE 16 Map of Spain (Spagna con le distantie de li loci) from Figure 15, rotated by 180 degrees so that north faces upwards.

Izvor: Almagia, 1948, original u Museo Corer, Venecija. / Source: Almagia, 1948, original in Museo Corer, Venice

biti Vinko Paletin. Budući da je na toj karti sjever dolje, na Sl. 16. ta je karta zaokrenuta za 180 stupnjeva kako bi sjever bio gore i kako bi se Španjolska lakše mogla prepoznati. Istraživanja su pokazala da je autor te karte nepoznat (Almagia, 1948).

Vinko Paletin izradio je kartu Španjolske 1551. godine (Sl. 17.). Ta je karta bez naslova i to nije karta *Španjolska s udaljenostima mjesta* (Sl. 15. i 16.) koju mu neki pripisuju. U posveti objašnjava kako je korigirao karte svojih prethodnika i poboljšao sliku poluotoka dodavši informacije koje je sam prikupio na putu kroz Španjolsku. Plod toga rada bila je geografska karta Španjolske koju je izradio još za vrijeme studija u Bologni u ljeto 1550. i za koju je tražio stručno mišljenje četvorice biskupa koji su sudjelovali na Tridentskom saboru. Bili su to Pietro Vaglier od Alghera, Sardinija; Giovanni de Salazar od Lanciana, Abruzzi; Pietro Agostino od Huesca, Španjolska; Francesco di Navarra od Badajoz, Španjolska. Oni su je usporedili s dvjema ranijim kartama i 6. listopada 1550. proglasili je „potpunom i savršenom u svakoj liniji”. Nakon dobivenog pozitivnog mišljenja, Paletin je za tu kartu 9. prosinca 1550. dobio povlasticu tiskanja na deset godina od Senata Mletačke Republike. Ti su dokumenti tiskani u Gallovu članku iz 1947. godine:

Na karti dolje desno u okviru je posveta na latinskom jeziku:

Clarissimo Do(omino), D(omino) Francisco a Navarra Pacensi Episcopo vigilantissimo, Domino suo observandissimo, Frater Vincentius Corzulensis. Adlaborarunt nonnulli, presul amplissime, in Hispania nobis describenda, ut ex duabus eius descriptionibus intelligitur: quae vulgo circumferuntur. Quarum una anno 1544. typis excusa est, altera, quae vetustior videtur, praefixum excussionis annum non habet. In utraque suum dormitasse authorem constitit, si res ipsa propius inspiciatur. [slijede 23 retka teksta]

Ex priuilegio Serenissimi Senatus Veneti sub gravibus penis districtius inhihibentis ne quis in toto suo Dominio per decennium prelo comittere, aut quoquo modo absque authoris licentia vendere presumat, cautum est. Datum Venetis 15. Aprilis 1551.

Na hrvatskom jeziku: „Presjajnom gospodinu, gospodinu Francisku od Navarre, prebudnom biskupu Bajadoza, gospodinu svome veleštovanom, brat Vinko Korčulanin. Mnogi su se, prečasn bi-

so that north faces upwards and Spain is easier to recognise. Research has shown that the author is in fact unknown (Almagia, 1948).

Vinko Paletin made a map of Spain in 1551 (Fig. 17). It had no title and is not the same as *Spagna con le distantie de li loci* (Figs. 15 and 16), which has been attributed to him. In the dedication, he explains that he corrected the maps by his predecessors and improved the picture of the peninsula, adding information he gathered while travelling through Spain. The fruit of his work was a geographic map of Spain made while he was still studying in Bologna in the summer of 1550, and for which he sought the expert opinion of four bishops who were participating in the Council of Trent: Pietro Vaglier of Alghero, Sardinia; Giovanni de Salazar of Lanciano, Abruzzi; Pietro Agostino of Huesco, Spain and Francesco di Navarra of Badajozo; Spain. The bishops compared Paletin's map with two earlier ones and on 6 October 1550 declared it to be 'complete and perfect in every line'. After receiving official approval, on 9 December 1550 Paletin was granted the privilege of printing the map for ten years from the Senate of the Venetian Republic. These documents are reprinted in Gallo (1947).

On the map at the bottom right in the frame is a dedication in Latin:

Clarissimo Do(omino), D(omino) Francisco a Navarra Pacensi Episcopo vigilantissimo, Domino suo observandissimo, Frater Vincentius Corzulensis. Adlaborarunt nonnulli, presul amplissime, in Hispania nobis describenda, ut ex duabus eius descriptionibus intelligitur: quae vulgo circumferuntur. Quarum una anno 1544. typis excusa est, altera, quae vetustior videtur, praefixum excussionis annum non habet. In utraque suum dormitasse authorem constitit, si res ipsa propius inspiciatur. [23 lines of text follow]

There is a dedication in Latin in the bottom right corner of the frame. It reads:

Clarissimo Do(omino), D(omino) Francisco a Navarra Pacensi Episcopo vigilantissimo, Domino suo observandissimo, Frater Vincentius Corzulensis. Adlaborarunt nonnulli, presul amplissime, in Hispania nobis describenda, ut ex duabus eius descriptionibus intelligitur: quae vulgo circumferuntur. Quarum una anno 1544. typis excusa est, altera, quae vetustior videtur, praefixum excussionis annum non habet. In utraque suum dormitasse authorem constitit, si res ipsa

skupe, potrudili da nam opišu Španjolsku, kako se razabire iz dvaju njezinih opisa koji su u općoj upotrebi. Od njih je jedan tiskan 1544. godine, a drugi koji je, čini se, stariji, nema utisnutu godinu izdanja. Ako se pažljivije promotri, oba autora nisu bila odveć budna [slijede 23 retka teksta].

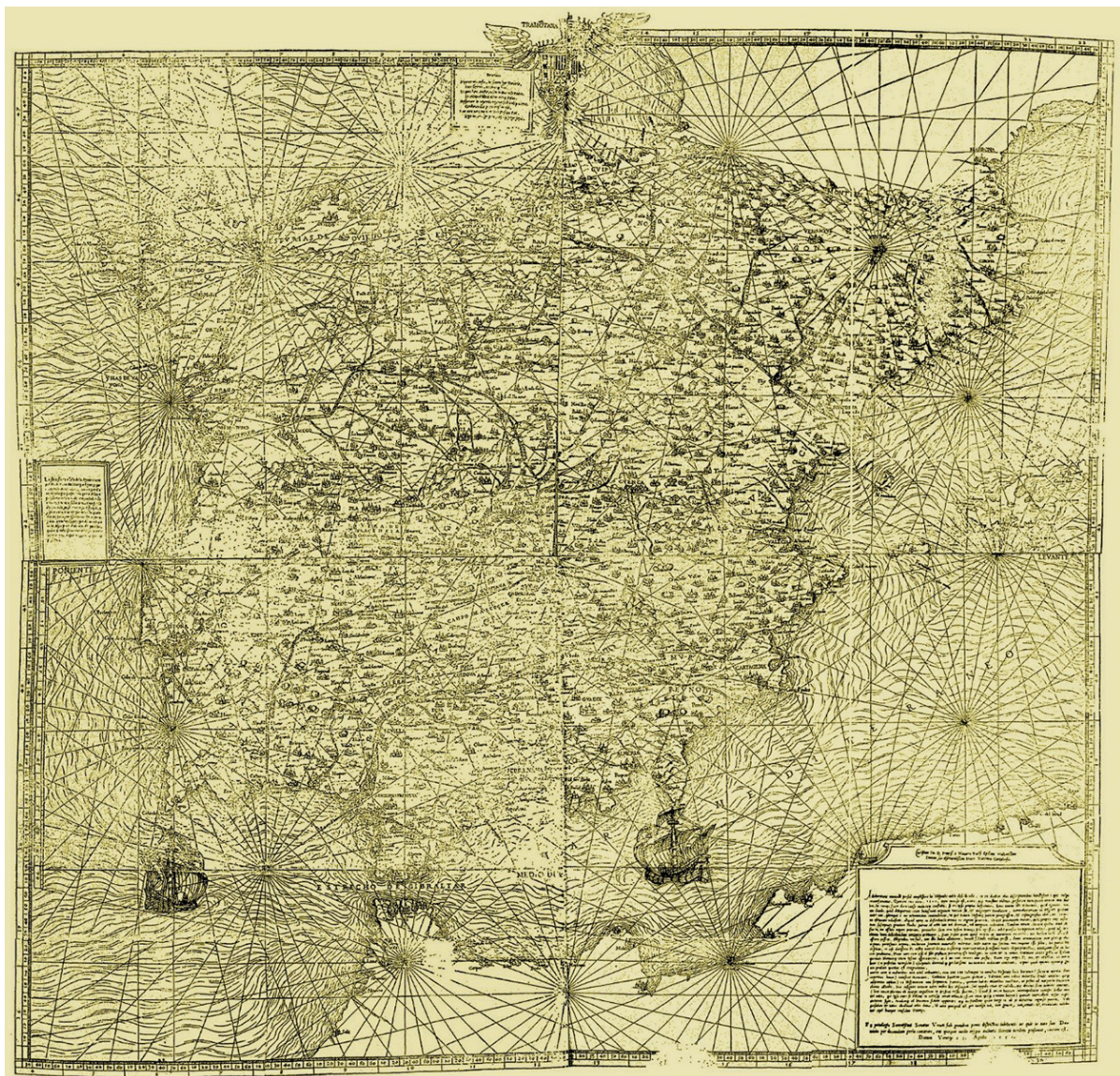
Na osnovi povlastice presjajnog Senata Venecije osigurano je da se pod prijetnjom strogih kazni zabranjuje, da se itko u području pod njegovom vlašću usudi tijekom deset godina tiskati ili prodavati na neki drugi način bez odobrenja autorova. Izdano u Veneciji 15. travnja 1551.”

Prijevod cijele posvete na Paletinovoj karti Španjolske na hrvatski jezik objavljen je u časopisu Kartografija i geoinformacije (Lapaine i sur., 2003).

propius inspiciatur. [The above is followed other 23 lines of text.]

Ex privilegio Serenissimi Senatus Veneti sub gravibus penis districtius inhibentis ne quis in toto suo Dominio per decennium prelo comittere, aut quoquo modo absque authoris licentia vendere presumat, cautum est. Datum Venetijs 15. Aprilis 1551.

In English translation: To the most excellent gentleman, Mr. Francisco of Navarra, the watchful Bishop of Bajadoz, to his most reverend brother, Vinko of Korčula. Many, reverend bishops, have taken pains to describe Spain to us, as can be seen from the two descriptions of it that are in general use. One of them was printed in 1544, and the other, which seems to be older, does not have the year of publication printed on it. On closer inspection, both

SLIKA 17. Vinko Paletin, karta Španjoske bez naslova, 1551., prema Schilderu, 1987, br. 68
FIGURE 17 Vinko Paletin, untitled map of Spain, 1551, according to Schilder, 1987, no. 68

Izvor: Lapaine i sur., 2003. / Source: Lapaine et al., 2003.

Karta je izrađena od šest dijelova u drvorezu, na ukupnom formatu 960 mm × 930 mm. Jedini poznati primjerak toga izdanja nalazi se u atlasu *Doria* (Doria, 2018). Andrea Doria bio je talijanski vojni zapovjednik i admiral (LZMK, 2024). Po njemu je taj atlas iz 16. stoljeća dobio ime. Atlas je vjerojatno složen oko 1570. godine, a sastoji se od 186 tiskanih ili rukopisnih karata. U naše doba to je jedna od najskupljih knjiga na svijetu. Atlas je nakon niza generacija u vlasništvu obitelji Doria dospio na aukciju. Godine 1988. kupio ga je sakupljač rijetkih knjiga Christopher Pease, 2. baron Wardington. U travnju 2004. atlas je spašen od požara zajedno s većinom rijetkih atlasa iz njegove knjižnice. Ipak, Wardington je morao prodati veći dio svoje zbirke kako bi nadoknadio štetu nastalu požarom. Atlas *Doria* prodan je na aukciji u Sothebyju 2005. godine, a kupio ga je Bernard Shapero, londonski trgovac starim knjigama za 1,46 milijuna britanskih funti. To je bio najveći iznos plaćen do tada za jedan atlas (Doria, 2018).

Agustín Hernando Rica (2001) u tekstu u kojem prikazuje Gastaldijevu kartu Španjolske iz 1548. uspoređujući je s Paletinovom kartom piše (u prijevodu na hrvatski): „Važnost Gastaldijeve karte zamračena je pojavljivanjem jedne druge karte 1551., izdane također u Veneciji. To je zidna karta Vinka Paletina Korčulanina. Iako je Paletin morao konzultirati Gastaldijevu kartu, što se može zaključiti iz njihova podudaranja u velikom broju točaka, uključujući i rijeku Guadianu, njezino mnogo jasnije i atraktivnije oblikovanje zajedno s boljim prikazom različitih pojedinosti reljefa i položaja mjesta, potiskuju Gastaldijevu kartu dajući joj drugorazrednu ulogu. Osim toga, kopije koje su ubrzo pronašle put u Italiju, Antwerpen i London učinile su da je Korčulaninova karta bila mnogo šire poznata. Pa iako je Ortelius priznao Gastaldijevu kartu i pozvao se na nju, njegova naklonost Korčulaninovu prototipu za ilustraciju Španjolske u njegovu *Theatrumu*, još je jedan od razloga zbog kojih je Gastaldijeva postupno zaboravljena.”

Zbog njezine kvalitete Paletinovu kartu najviše su kopirali Talijani i Flamanci. Autori/izdavači karata Španjolske nakon Paletina i po uzoru na njega su:

- Hieronymus Cock, *Nova Descriptio Hispaniae*,

authors were not too alert [23 lines of text follow].

On the basis of the prerogative of the brilliant Senate of Venice, it was ensured that, under the threat of severe penalties, it was forbidden that anyone in the territory under its authority would dare to print or sell in any other way without the permission of the authors for ten years. Issued in Venice on 15 April 1551.

A Croatian translation of the full dedication on Paletin's map of Spain was published in *Cartography and Geoinformation* (Lapaine et al., 2003).

The map was produced as a six-part woodcut, measuring 960 × 930 mm in total. The only known example of this edition is in the Doria atlas (Doria, 2018). Andrea Doria was an Italian military commander and admiral (LZMK, 2024). This sixteenth-century atlas was named after him. It was probably compiled around 1570 and consists of 186 printed or hand-drawn maps. In the modern age, it was one of the most expensive books in the world. After being passed down through several generations of one family, it came up for auction and was bought in 1988 by the rare book collector Christopher Pease, second Baron Wardington. In April 2004, the atlas and several other rare examples were saved from a fire in the Baron's library. However, he had to sell most of his collection to cover the damage caused by the fire. The Doria Atlas was sold at Sotheby's in 2005 to Bernard Shapero, a London antique bookseller, for £1.46 million. It was the highest amount ever paid for an atlas (Doria, 2018).

Agustín Hernando Rica (2001), in an article about Gastaldi's 1548 map of Spain comparing it with Paletin's map, says, "The importance of Gastaldi's map was overshadowed by the appearance of another map in 1551, also published in Venice. This was Vinko Paletin's wall map. Although Paletin had to consult Gastaldi's map, as can be concluded from the many points in which they coincide, including the River Guadiana, his much clearer and attractive modelling, with a much better depiction of various individual relief features and place locations, outshone Gastaldi's, which was pushed into a secondary role. In addition, copies quickly found their way to Italy, Antwerp and London, which meant Paletin's map became much more widely known. Although Ortelius acknowledged Gastaldi's map and referred to it, he leaned more towards Paletin's prototype for

- Antwerpen (1553.)
- Thomas Geminus, *Nova Descriptio Hispaniae*, London (1555.)
 - Matteo Pagano, *Hispanie Brevis Descriptio*, drugo izdanje Paletinove karte, Venecija (1558.)
 - Vincenzo Luchini, *Hispaniae Descriptio*, Rim (1559.)
 - Pyrro Ligorio, *Nova totius Hispaniae Descriptio*, Rim (1559.)
 - Dominicus Zenoi, *Hispaniae Descriptio*, Venecija (1560.)
 - Paulo di Forlani Veronese, *Al Molto Mag.o et Ecc. Alessandro Serego... Spagna*, Venecija (1560.).

Antverpenski izdavač Hieronymus Cock izdao je 1553. anonimnu kopiju Paletinove karte. U gornjem lijevom kutu je naslov: *Nova descriptio Hispanie*. U maloj kartuši desno dolje piše: *Hieronymus Cock pictor Antverpiano excudebt. Cum Caesariae Maiestatis gratia est privilegio per annos sex. 1553.* To je bakrorez, 768 mm × 950 mm na četiri lista. Reprodukcijska se može vidjeti kod Schildera (1987, p. 95). Schilder je prepoznao dva kasnija izdanja koja su tiskana iz istih ploča, a izradili su ih Paul van der Houve i Michael van Lochom. Da je Cock kopirao izravno iz Paletinove karte jasno je iz potpunog podudaranja obalnih linija i riječnih oblika „i iz činjenice da su kompasne ruže na potpuno istom položaju kao i na izvorniku” (Karrow, 1993).

Cockovu kartu kopirao je u Engleskoj, ponovo bez podataka o originalnom autoru, Thomas Geminus, graver i proizvođač instrumenata. Na karti piše: *Nova descriptio Hispaniae. Excusum Londini per Thomam Geminum. 1555.* To je bakrorez veličine 724 mm × 895 mm na četiri lista. Da je Geminus kopirao Cockovu kartu dokazao je Schilder (1987) tako što je izvukao tragove ranije posvete Karlu V. i male kartuše koja sadrži otisak jednak onome na Cockovu originalu (Karrow, 1993). Prvo (izgubljeno) izdanje Geminusove karte datira vjerojatno iz 1553. ili 1554. godine.

Venecijanski izdavač Matteo Pagano izradio je drugo izdanje Paletinove karte 1558. godine. Iz nepoznatih razloga drugo izdanje ne sadrži ime autora Paletina. Nakladnik je Nizozemac Nicolaus Stopius koji je živio u Italiji i bio agent kuće Fugger u Veneciji. Čitav tiskani tekst u okviru dolje desno je za drugo izdanje obnovljen. Ondje

the illustration of Spain in his *Theatrum*, and this was another reason for Gastaldi's map being gradually forgotten.”

Due to its quality, Paletin's map was copied many times, mostly by the Italians and the Flemish. The authors or publishers of maps of Spain which used Paletin's as a model were:

- Hieronymus Cock, *Nova Descriptio Hispaniae*, Antwerp (1553)
- Thomas Geminus, *Nova Descriptio Hispaniae*, London (1555)
- Matteo Pagano, *Hispanie Brevis Descriptio*, second edition of Paletin's map, Venice, Venecija (1558)
- Vincenzo Luchini, *Hispaniae Descriptio*, Rome (1559.)
- Pyrro Ligorio, *Nova totius Hispaniae Descriptio*, Rome (1559)
- Dominicus Zenoi, *Hispaniae Descriptio*, Venice (1560)
- Paulo di Forlani Veronese, *Al Molto Mag.o et Ecc. Alessandro Serego... Spagna*, Venice (1560).

In 1553, the Antwerp publisher Hieronymus Cock published a copy of Paletin's map anonymously. In the top left-hand corner, the title reads: *Nova descriptio Hispanie*. The small cartouche in the bottom right-hand corner reads: *Hieronymus Cock pictor Antverpiano excudebt. Cum Caesariae Maiestatis gratia est privilegio per annos sex. 1553.* The map was produced from a copperplate engraving and measures 768 mm × 950 mm on four sheets. There is a reproduction in Schildera (1987, p 95). Schilder recognised two later editions which were printed from the same plates by Paul van der Houve and Michael van Lochom. It is obvious that Cock copied directly from Paletin's map, as the coastlines and rivers match exactly, and according to (Karrow, 1993), the compass roses are in exactly the same position as in the original.

Cock's map was copied in England, again without mentioning the original author, by Thomas Geminus, who was an engraver and instrument-maker. His map is labelled *Nova descriptio Hispaniae. Excusum Londini per Thomam Geminum. 1555.* It is a copperplate engraving measuring 724 mm × 895 mm on four sheets. To show that Geminus must have copied Cock's map, Schilder (1987) found

se ispod naslova *Hispaniae Brevis Descriptio* nalazi samo popratna riječ *Ad Chorographiae Studiosos N. S.* (=Nicolaus Stopius), kao i pjesma *Ad Candidum Lectorem*, koju je potpisao N. Stopius. Na donjem rubu toga okvira je napomena o privilegiji s datiranjem *M.D.LVIII Mense Januarii*. U vrlo lijepoj kompasnoj ruži dolje lijevo nalazi se Paganov znak „Fete“. Kuriozum je da na Paganovoj karti nema mreže ravnih linija, iako je oblik i najfinijih linija u topografiji zemljišta i valova mora istovjetan Paletinovima. Jedini poznati primjerak toga izdanja nalazi se u Bibliothèque de la Sorbonne, Paris (Meurer, 1991). To je drvorez, 940 mm × 900 mm na šest listova. Reprodukcijska se nalazi kod Schildera (1987).

Na osnovi plošnog pregleda nije moguće reći jesu li Paletinov original ili Cockova ili Geminusova kopija izvor za tri kasnija talijanska izdanja (Karrow, 1993):

Nova totius Hispaniae descriptio. Pyrrho Ligorio Neap. avctore. Romae M.D.LVIII, bakrorez, 394 mm × 526 mm; *Hispaniae descriptio*. Hispania que Iberia in vltiorē diuidit acciteriorem illa prouincias continet... Romae. Vincentij Luchini aereis formis ad Peregrinum M.D.LVIII, bakrorez, 448 mm × 566 mm na dva lista; *Hispaniae descriptio*. Hispania que Iberia in vltiorē diuidit acciteriorem illa prouincias continet... Dominicus Zenoi Venetus restituit Venetijs MDLX, bakrorez, 443 mm × 555 mm.

Karte Dominika Zenoi, *Hispaniae Descriptio*, i Paula Forlanija Veronesea, *La Spagna*, objavljene su u Veneciji (1560.) kao kopije Luchinijeve karte. Te su karte vrlo slične.

Karta Charlesa de l'Esclusea, koju je Ortelius izdao i kao zidnu kartu i, anonimno, kao dio *Theatrum* bila je revidirana verzija ranije karte, vjerojatno Cockova izdanja Paletinove karte. Ona pokazuje više odstupanja od Paletinova izvornika nego neke druge karte, ali osnovni su obrisi još uvijek prepoznatljivi: *Hispaniae nova descriptio... Ex diligentia et peregrinatione Caroli Clusij. Ioannes à Deutecum Lucas à Deutecum fecerunt. Ao. 1570, bakrorez, 824 mm × 1022 mm na šest listova.*

Za daljnja proučavanja kartografije Španjolske nezaobilazno je djelo *España en mapas, Una síntesis geográfica*, koju je 2018. godine objavio Instituto Geográfico Nacional. To je zbornik geografije

traces of an earlier dedication to Charles V and a small cartouche which contained the same impression as Cock's original (Karrow, 1993). The first (lost) edition of Geminus's map was probably made in 1553 or 1554.

The Venetian publisher Matteo Pagano produced a second edition of Paletin's map in 1558. For reasons which are unknown, it does not mention the name of the author. The printer was a Dutchman, Nicolaus Stopius, who lived in Italy and was an agent for the Fugger house in Venice. The entire printed text in the bottom right of the frame was redone for the second edition. Under the title *Hispaniae Brevis Descriptio* there is an addition, *Ad Chorographiae Studiosos N. S.* (i.e., Nicolaus Stopius) and a poem, *Ad Candidum Lectorem*, signed by Stopius. On the lower edge of the frame there is a note on privilege dated *M.D.LVIII Mense Januarii*. In the beautiful compass rose in the bottom left corner, Pagano's 'Fete' sign can be seen. It is curious that there is no network of straight lines on Pagano's map, although the shape of even the most delicate lines in the topography of the land and waves of the sea are identical to Paletin's. The only known example of this edition is in the Sorbonne Library in Paris (Meurer, 1991). It is a woodcut, 940 mm × 900 mm on six sheets. There is a reproduction in Schilder (1987).

Based on surface examinations, it is impossible to tell whether Paletin's original or Cock and Geminus's copies were the sources for three later Italian editions (Karrow, 1993):

Nova totius Hispaniae descriptio. Pyrrho Ligorio Neap. avctore. Romae M.D.LVIII, copperplate engraving, 394 mm × 526 mm; *Hispaniae descriptio*. Hispania que Iberia in vltiorē diuidit acciteriorem illa prouincias continet ... Romae. Vincentij Luchini aereis formis ad Peregrinum M.D.LVIII, copperplate engraving, 448 mm × 566 mm on two sheets; *Hispaniae descriptio*. Hispania que Iberia in vltiorē diuidit acciteriorem illa prouincias continet ... Dominicus Zenoi Venetus restituit Venetijs MDLX, copperplate engraving, 443 mm × 555 mm.

The maps by Dominicus Zenoi, *Hispaniae Descriptio* and Paulo di Forlani Veronese, *Al Molto Mag.o et Ecc. Alessandro Serego...* (Spagna), were printed in Venice in 1560 as copies of Luchini's map. They are very similar to each other.

A map by Charles de l'Escluse, also published by

i povijesti Španjolske s mnogo karata, grafikona, tablica, tekstova i slika. Publikacija pripada seriji *Compendios del Atlas Nacional de España*, ima 620 stranica s oko 1200 grafičkih priloga, od kojih je više od 800 karata (*Atlas Nacional de España*, 2024).

ZAKLJUČAK

Vinko Paletin Korčulanin istaknuta je osoba 16. stoljeća. Bio je dominikanac, teolog, povjesničar, pomorski teoretičar i putopisac, matematičar i kartograf. U ovome je radu posebno obrađen njegov prinos kartografiji. U literaturi se spominju tri globusa autorstvo kojih se pripisivalo Vinku Paletinu. Za dva od njih, koji su nekada bili u samostanu na Badiji, a sad su u knjižnici samostana sv. Frane u Zadru, Dadić (2018.) je utvrdio da im autor nije Vinko Paletin. O trećem nemamo nikakvih podataka.

Međutim, Vinko Paletin autor je karte Španjolske iz 1551., koju je izradio na temelju prikupljenih podataka i vlastitih mjerenja. Upravo zahvaljujući takvom pristupu, ta je karta bila priznata u njegovo doba te je poslužila kao izvornik mnogim kasnijim inačicama. Iako je, čini se, izradio samo jednu kartu, zbog njezina značaja i utjecaja u povijesti kartografije Paletina se ubraja među značajne hrvatske kartografe.

Sukob interesa: Autor izjavljuje da nema sukoba interesa.

Ortelius as a wall map, and anonymously as part of the *Theatrum*, was a revised version of an early map, probably Cock's edition of Paletin's map. It diverges more from Paletin's original than other maps, but the basic contours are still recognisable: *Hispaniae nova descriptio... Ex diligentia et peregrinatione Caroli Clusij. Ioannes à Deutecum Lucas à Deutecum fecerunt. Ao. 1570, copper engraving, 824 mm × 1022 mm on six sheets.*

In 2018, the Instituto Geografico Nacional in Spain published *España en mapas, Una síntesis geográfica*, which is an essential work for studying the cartography of Spain. It is an anthology of Spanish geography and history with many maps, diagrams, tables, texts and illustrations. It was published as part of a series, *Compendios del Atlas Nacional de España*, is 620 pages long, with about 1,200 illustrations, of which over 800 are maps. It is accessible on the internet (*Atlas Nacional de España*, 2024).

CONCLUSION

Vinko Paletin of Korčula was a prominent person in the 16th century, a Dominican, theologian, historian, maritime theoretician and travelogue writer, mathematician and cartographer. This paper has presented his contribution to cartography. In the literature, three globes are attributed to Paletin. For two of them, which were once housed in the monastery on Badija and are now in the library of the monastery of St. Francis in Zadar, Dadić (2018) established that their author was not Vinko Paletin. We found no data at all on the third one.

However, Paletin was the author of a map of Spain dated 1551, which he produced based on gathered information and his own surveys. Thanks to this approach, the map was widely acknowledged at the time and served as a source for numerous later versions. Although it seems he only ever produced this one map, it was extremely significant and influential in the history of cartography. Therefore, Paletin is included among important Croatian cartographers.

Conflict of interest: The author declares that there is no conflict of interest.

LITERATURA I IZVORI / BIBLIOGRAPHY AND SOURCES

- Almagia, R. (1948). The first “modern” map of Spain, *Imago Mundi*, 5, 27–31.
- Atlas Nacional de España (2024, May 2). Libros digitales del Atlas Nacional de España. <http://www.ign.es/web/espana-en-mapas>
- Bacotich, A. (1926). Il convento ‘La Badia’ presso Curzola e l’attività dei francescani delle provincie slave in Dalmazia. *Archivio storico per la Dalmazia*, 1(6), 23.
- Bacotich, A. (1936). Vincenzo Paletino (*) da Curzola (†1560?), cosmografo, matematico e teologo. *Archivio storico per la Dalmazia*, 121, 91–96.
- Busolini, D. (1999). GASTALDI, Giacomo, in Dizionario biografico degli italiani, vol.52, Roma, Istituto dell’Enciclopedia Italiana. [https://www.treccani.it/enciclopedia/giacomo-gastaldi_\(Dizionario-Biografico\)](https://www.treccani.it/enciclopedia/giacomo-gastaldi_(Dizionario-Biografico))
- Dadić, Ž. (1982). *Povijest egzaktnih znanosti u Hrvata, knjiga I*, SNL.
- Dadić, Ž. (1994). *Hrvati i egzaktna znanosti u osvitlu novovjekovlja*. Naprijed.
- Dadić, Ž. (2017). *Povijesne znanosti i prirodne filozofije u Hrvata, knjiga III, Rani novi vijek*, Književni klub Izvori.
- Dadić, Ž. (2018, November 7). *Vinko Paletin, hrvatski pomorski stručnjak*, Znanstveni kolokvij posvećen životu i djelu Vinka Paletina iz Korčule povodom 510. obljetnice njegova rođenja, Zagreb, Hrvatska.
- DAZD. (2024, May 2). Državni arhiv u Zadru. <https://www.dazd.hr/hr>.
- Domingo, M. C. (2001). Descubrimientos, Geografía y Cartografía, de Cisneros a Pedro de Medina, u: *Libros de Geografía en la Universidad Complutense desde la Antigüedad hasta el Siglo XVIII*, katalog istoimene izložbe, Madrid, Španjolska.
- Doria. (2018, May 3). Doria atlas. https://en.wikipedia.org/wiki/Doria_Atlas.
- E-rara. (2024a, May 2). Platform for digitized rare books from Swiss institutions. www.e-rara.ch.
- E-rara. (2024b, May 2). Platform for digitized rare books from Swiss institutions. <https://doi.org/10.3931/e-rara-65528>.
- Fabianich, D. (1864). *Storia dei frati minori dai primordi della loro istituzione in Dalmazia e Bossina fino ai giorni nostri, Parte seconda, Vol. II*, Zara (Zadar).
- Foretić, V. (1964). Pomorski teoretičar 16. stoljeća Vicko Paletin iz Korčule. *Naše more*, 11(1), 71–73.
- Gallo, R. (1947). Fra Vincenzo Paletino da Curzola e la sua carta della Spagna, *Rendiconti dell’Accademia Nazionale dei Lincei, Classe di scienze morali*, vol. 2.
- Google Books (2024, May 2). Arte del navigare dell’eccl.: https://books.google.it/books?id=jQbwygAACAAJ&printsec=frontcover&source=gbs_atb&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false.
- Harvard Map Collection (2003). *Cartographic Treasures at Harvard*, katalog istoimene izložbe održane u Harvard Map Collection and Houghton Library, Harvard College Library, Harvard University u okviru 20. međunarodne konferencije o povijesti kartografije, Boston, (Massachuseets), Portland (Maine), lipanj, 2003.
- Hernando Rica, A. (2001). España 1544, u: *Tesoros de la Cartografía Española*, Biblioteca Nacional de España, katalog istoimene izložbe, Madrid, 97–98.
- Karrow, R. W. Jr. (1993). *Mapmakers of the Sixteenth Century and Their Maps*, The Newberry Library, Chicago, 444–446.
- Knjižnica Zavoda za kartografiju, Geodetski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb.
- Lago, L. & Rossit, C. (1984). *Pietro Coppo Le „Tabulae“ (1524-1526)*. Una preziosa raccolta cartografica custodita a Pirano, Note e documenti per la storia della cartografia, I i II, Collana degli Atti del centro di ricerche storiche – Rovigno, N. 7, Università popolare di Trieste, Lint, Trieste.
- Lapaine, M. (Ed.) (2013). *9. savjetovanje Kartografija i geoinformacije, Program / Sažetci / Katalogi izložbi*, Zadar, 20 – 22. 11. 2013., ISBN 978-953-95815-3-2, 128 str.
- Lapaine, M., Perić, O., Novak, D., & Kljajić, I. (2003). Vinko Paletin of Korčula / Vinko Paletin Korču-

- lanin, *Kartografija i geoinformacije*, br. 2, 86–98.
- Library of Congress. (2024a, May 2). Image 1 of Arte de nauegar en que se contienen todas las reglas en que se contienen todas las reglas, declaraciones, secretos, y avisos q[ue]. <https://www.loc.gov/resource/rbc0001.2021rosen1289?r=-6.4,1.51,13.799,5.259,0>
- Library of Congress. (2024b, May 2). Theatrvm orbis terrarvm. <https://www.loc.gov/resource/g3200m.gct00003/?st=gallery>.
- LZMK (2024, January 13). Doria, Andrea. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013 – 2024. <https://enciklopedija.hr/clanak/doria-andrea>.
- Manso, C. & Capdevila, J. (2018). Evolución de la representación cartográfica de España. En Atlas Nacional de España (ANE) *España en Mapas*. Instituto Geográfico Nacional, Centro Nacional de Información Geográfica, Madrid, 22–42. http://www.ign.es/web/resources/docs/IGNCnig/ANE/Capitulos/01_Representacioncartograficadelconocimientogeografico.pdf,
- Meurer, P. H. (1991). *Fontes cartographici Orteliani: Das "Theatrum Orbis Terrarum" von Abraham Ortelius und seine Kartenquellen*, VCH, Acta Humaniora, Weinheim
- Museo Galileo. (2024, May 2). Museo Galileo. <https://bibdig.museogalileo.it/tecanew/opera?bid=970782&seq=11>
- Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Zbirka rijetkosti, Zagreb.
- Paušek-Baždar, S., & Buljan-Klaić, M. (1996). Pedro de Medina, u: *Znanost u Hrvata: prirodoslovlje i njegova primjena* (ur. Greta Pifat Mrzljak i dr.), katalog istoimene izložbe, MGC, Zagreb, 1. dio, str. 125
- Pérez Fernández, I. (2018). *Ime, život i avanture „anonimnog osvajača“ Vinka Paletina iz Korčule*, prev. i red. Tuga Tarle, Matica hrvatska, Zagreb
- Polić-Bobić, M. (1992). Paletinov pogled na svijet u povijesnom kontekstu, *Croatia Christiana periodica*, 16(29), 63–68.
- Priesner, C. (1997). Münster, Sebastian. In: *Neue Deutsche Biographie (NDB)*. Band 18, Duncker & Humblot, Berlin, 539–541.
- Savi, I. (1815). *Memorie antiche e moderne intorno alle pubbliche scuole in Vicenza*, Vicenza, 68–69.
- Schilder, G. (1987). *Monumenta Cartographica Neerlandica II*, Uitgeverij 'Canaletto', Alphen aan den Rijn, 90–102.
- Stanford Digital Repository. (2024, May 2). Hispania Nova Tabula. <https://purl.stanford.edu/vd173jp8008>.
- Stanford Libraries. (2024, May 2). Hispaniae Regionis Nova Descriptio. <https://exhibits.stanford.edu/ru-derman/catalog/qw123kt9299>.
- Šanjek, F. (1978). Korčulanin Vinko Paletin istraživač Yucatana i teoretičar španjolske 'conquiste' u XVI stoljeću, *Croatia Christiana periodica*, II, 2, 83–130.
- Šanjek, F. (1982a). Korčulanin Vinko Paletin OP (1508-iza1571) bibliografija, *Croatia Christiana periodica*, 6(9), 159–167.
- Šanjek, F. (1982b). Prilozi za biografiju Vinka Paletina OP, *Croatia Christiana periodica*, 6(9), 91–111.
- Wikipedia. (2024, May, 2). Mappa Mundi. https://it.wikipedia.org/wiki/Mappa_Mundi.
- Wiktionary. (2024, May 2). MappaMondo. <https://en.wiktionary.org/wiki/mappamondo#Italian>.
- Woodward, D. (Ed.) (2007). *The History of Cartography, Volume Three: Cartography in the European Renaissance*, part I and II, Chicago: University of Chicago Press